

ธรรมะใกล้มือ

ชีวิตที่เรียบง่าย

พุทธศาสนิกชน

BIA

ชีวิตที่มีพื้นฐาน

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมะใกล้มือ

งานธรรมบรรยายของพุทธทาสภิกขุ ที่ไม่เคยจัดพิมพ์มาก่อน

เดือนมกราคม ๒๕๖๐

ชีวิตที่มีพื้นฐาน

พุทธทาสภิกขุ

การบรรยาย โอวาทแก่ภิกษุญวณะในพรรษา ๒๕๓๓

วันที่แสดง ๑๙ สิงหาคม ๒๕๓๓

รหัส ๒๑๑๕๑๓๓๐๘๑๙๐๑๐

ผู้ถอด อัญชลี ธารอัมพวัน

ISBN 978-616-7574-44-8

พิมพ์ครั้งแรก มกราคม ๒๕๖๐ จำนวนพิมพ์ : ๘,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

พิมพ์ที่ พิมพ์ดี

สมทบการผลิต ๑๐ บาท

ประสงค์พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน หรือเผยแพร่ในวาระต่างๆ ติดต่อได้ที่

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนินคมรถไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ : ๐-๒๙๓๖-๒๘๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

โทรสาร : ๐-๒๙๓๖-๒๖๘๘

อีเมล : bookclub@bia.or.th

Facebook : [bookclub.bia](https://www.facebook.com/bookclub.bia)

BIA

ธรรมทาน กับ การคืนหนี้

ที่ใครจะรู้ว่า ต่อจากนั้นอะไร ลองแยกเล่มหนี้คือ ออกดู จะเห็นว่า มีอยู่รอบนอก คือ กระดาษที่ใช้พิมพ์ กับความถี่ นี้อีกจนรวมไปถึง ที่ม้วนเล่มหนี้คือเล่มนี้. การคืนหนี้คือ ย่อมขนาดถึง การชำระความถี่ ด้วยบาทสามต่อบาท ๓๖. พร้อมทั้งการทยอยชำระ ๓๖: ~~๓๖~~ ^{๓๖} บาทในกรณีหนี้คือหนึ่ง อยู่ใกล้ ๓๖ ไร่.

ส่วนการธรรมทาน ย่อมไม่เป็นเช่นนั้น ความถี่ นั้นให้เปล่า ที่เดียว, ส่วนการชำระหนี้หรือชำระหนี้ คือ ความถี่นั้น มักต้อง ๓๐ วัน เช่นเดียวกับภาระที่ ใครให้ใครไปทางพระที่วัด. ๓๐ วัน เพราะผู้ต้องไปไปทาง อีกหลายครั้ง! จนกว่าจะถึงวันที่วัด.

งานธรรมทาน มักถูกแยกเป็นกรณีคืนหนี้ไป. ขอจบพิจารณาด้วยดี ทั้งสองฝ่าย, จะได้เห็นใจกันดี, ~~๓๖~~ ^{๓๖} ร่วมมือกันได้.

81ค 3-1/22 กคอง 7
คนทั่วไป
19 ต.ค. 33
5.00น. หนาฤๅ.

[191]

ชีวิตที่มีพื้นฐาน.
สิ่งที่^๑เป็นพื้นฐานชีวิต คือธรรม.

ปรารภ ะ เวลาหัวรุ่ง - คอกไม้บาน - น้ำชายังไม่ทันด้วย,
ศรีสุริ - อีกโลกหนึ่ง - จะช่วยกันใช้ให้มากขึ้น - เป็นธรรม ต.
หัวข้อเรื่อง ค่อนข้างไม่น่าฟัง นะจะ.

ชีวิตพื้นฐาน ะ ปรกติ - สะอาด - ผว่าง - สงบ - เสรี = ปรกติ.
ชีวิต ที่มีหัวใจพุทธศาสนา คือ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่ มีของหนัก
โลกกำลังแคบเข้าทุกที เพราะยิ่งเพิ่มความเห็นแก่ตัว.
ถ้าไม่มีการเห็นแก่ตัว โลก โบน้อยๆ ยัง คุณ ใจ กว่า นี้ อีก มา.
ถ้าเห็นแก่ตัวแล้ว แม้ จะ กว้าง เท่า ไร เจริญ เท่า ไร ก็ไม่มีสันติภาพ

ถ้าเห็นแก่ตัว ทุกอย่างจะเป็นไปเพื่อวิกฤต หมดสิ้น ะ- **ทนพิจารณา!**
วิทยาศาสตร์จนถึงยุคสุด ก็ ไปกักกันบนโลกพระจันทร์ อังคาร
เศรษฐกิจ/คลัง ะ ผนตกลงมาเป็นทองคำ ก็ฆ่ากันเกลี้ยงโลก
การเมือง ะ แย่งกันครองโลก - ดวงโลก - **หัวใจ**.
วิทย์ / คอมพิว ะ ใช้เพื่อเพลง ส่งเสริมกิเลส - ทางเอาเปรียบ
อุตสาหกรรมเทคโนโลยี ะ บ้าอ่านาจอวูร - อ่านาจอเศรษฐกิจ
คมนาคม ะ กามารมณ์ - เทียวเล่น - อาชญากร - **อุบิฏฺเษ**
การทูต/ทางประเทศ ะ อูบายแย่งกันครองโลก - การหนาไหวหั่ง
ศิลปะ/วิจิตรศิลป์ ะ ค้องยิ่งโง่ให้สมคิพย์
โบราณคดี ะ วิถีโงง/รุกราน/เอาเปรียบ, มี ไร เคย สงบ.
วัตถุบำเรอ ะ ยิ่งเห็นแก่ตัว.
(จำเป็น ที่จะต้องทนฟัง เรื่อง ไม่มีที่สรรรม)

กำลังเห็นแก่ตัวสุดมหัวอึ้ง ะ เรามีทุกอย่าง เพื่อส่งเสริมความเห็นแก่ตัว
ยิ่งวิเศษ คือส่งเสริม หกท. ใ้มากที่สุด.
มีพระเจ้า เป็นความเห็นแก่ตัว.
ถือศาสนาประโยชน์ เป็นศาสนาจริง.

ยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งเพิ่มวิกฤต ะ โจรคแปดก - บ้า - อาชญากร - ยาเสพติด -
คอร์รัปชัน - ทำลายธรรมชาติ - มลภาวะ - การทำแท้ง - หลอกหลวง.
ไม่มีทางสร้างแผ่นดินธรรม/ทอง/ไท.
โลกยิ่งแคบเร็วเข้า. ถ้าคนไม่เห็นแก่ตัว ยิ่งจมนุญได้มากกว่านี้.

จนกว่าโลกจะไม่มีความเห็นแก่ตัว ะ กิจกรรมและวิทยาการต่างๆจะมีผล
มีจะนั้นจะยังเป็นหมัน , หรือ ยิ่งมีวิกฤตกาล. (แม้เงินจะตกลงมาเป็น
ทองคำ ค้างที่กล่าวแล้ว.

ใครรู้จักก่าทัก ของ ชีววิ

ความเห็นแก่ตัว
ความไม่เห็นแก่ตัว. (ตั้งที่จะต้องคู่กันให้ตะเอี้ยก)
รากุ - อายชนะ - ชันช - ปฏิจ. ทุกข - คิมทุกข.
รู้จักถึงที่สุด ในฐานะวิทยาศาสตร์ ทางวิญญาณ.

การรู้จักชีววิ/ธรรมคู่ชีววิ ะ ชีววิจะไม่ก้เจ้าของ ะ ชีววิต้องท่างที่พึ่งคน
(ร.ก.ก.ก.ต.ล.ล.ล.ล.น.น.น.)
อติบงบ ะ ลว หือ อยู่ ใน ศต ป ฏ ค อ ง !

การควรงชีววิพื้นฐาน ะ การมีสติสมบุรณ
มีจิตไม่เป็นบวก/ลบ ไปตามอารมณ์ที่มาปรุงแต่ง.
ควบคุมสังขาร (การปรุงแต่ง) ควบคุมสติสมบุรณ.
ความไม่เป็นบวก/ลบ คือ หัวใจของทุกศาสนา.

การเป็นอยู่ โดยการควบคุมสังขาร (สังขารในที่นี้)
ชีววิพื้นฐาน ะ มีธรรมวินัย ะ วิเศษ !
ธรรมพื้นฐาน ะ การไม่ถูกปรุงแต่ง

ความสะอาด - สว่าง - สงบ - เสรี
ไม่ผิดปรกติ เป็นที่ใจ/เสียใจ, ไม่บวก/ลบ.
มีตัวตน ซึ่งมีไร่ตัวตน ะ มีกาย และจิต เพียง 2 อย่าง
รู้ความเป็น มายา แต่ง สิ่งที่เรียกว่า"ตัวตน"

สารบัญ

เวลาหัวรุ่งดอกไม้บาน	
จิตใจสดชื่นแจ่มใสพร้อมที่จะรับอะไรใหม่	๙
ชีวิตที่มีธรรมะเป็นหัวใจ	๑๕
ยิ่งเจริญด้วยเหื่อของวัตถุก็ยิ่งเจริญด้วยเหื่อของกิเลส	๑๙
ถ้าเห็นแก่ตัว ทุกอย่างจะเป็นไปเพื่อวิกฤต	๒๓
ยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งเพิ่มวิกฤต	๓๔
จนกว่าโลกจะไม่มีความเห็นแก่ตัว	๓๘
ใครรู้จักกำพืดของชีวิต	๔๐
ชีวิตที่ไม่กัดเจ้าของ	๔๔
ควบคุมสังขาร-การปรุงแต่ง ด้วยสติสมบูรณ์	๔๘
ธรรมะคือระบบปฏิบัติที่ถูกต้อง	
แก้ความรอดทั้งทางกายและทางจิต	๕๒
ธรรมะคือหน้าที่สูงสุดแม้พระพุทธรูปเจ้าก็เคารพ	๕๖

“พื้นฐานของธรรมะ
พื้นฐานชีวิตก็คือ
ความรู้ที่มันถูกต้อง
ที่นำไปสู่ความไม่เห็นแก่ตัว”

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

ขอแสดงความยินดีในการที่ท่านทั้งหลายอุตส่าห์มาจากที่ไกล มาแสวงหาความรู้ทางธรรมะ เพื่อไปประกอบหน้าที่การงานให้มีความเจริญงอกงามก้าวหน้าให้ยิ่งๆ ขึ้นไป กว้างขวางออกไปเร็วๆ ขึ้น นี้ประโยชน์ของการมาเพื่อแสวงหาธรรมะและการมานี้มันก็มีเหตุผลว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ดังนั้นจึงขออนุโมทนาและแสดงความยินดีด้วย

และอีกอย่างหนึ่งก็ขอทำความเข้าใจว่า เรามาพูดจากันในเวลาอย่างนี้ ซึ่งบางพวกเขาก็จะเห็นว่าบ๊าวเวลาตีห้าหัวรุ่งเขาไว้สำหรับนอน หรือมานั่งพูดกันกลางดินอย่างนี้ ไม่ได้พูดบนตึกราคาล้าน ข้อนี้มันมีเหตุผลหรือจะเรียกว่าความถูกต้องก็ได้ที่เรามาใช้เวลาอย่างนี้

เวลาหัวรุ่งดอกไม้บาน จิตใจสดชื่นแจ่มใสพร้อมที่จะรับอะไรใหม่

เวลาเช้าอย่างนี้เป็นเวลาที่มีความหมายพิเศษอยู่หลายอย่าง โดยเฉพาะทางจิตใจเป็นเวลา ที่จิตใจสดชื่นแจ่มใส หลังจากที่ได้พักผ่อน หลังจากที่ได้พักผ่อนมาเป็นเวลานาน ตื่นขึ้นมามันยังว่างอยู่ ยังเข้มแข็งสดใสอยู่พร้อมที่จะรับอะไรใหม่ หรือว่าจะบรรจอะไรลงไปก็ได้โดยง่าย ถ้ามันสายจนมันเป็นกลางวันลงไปแล้ว มันก็มีการบรรจอะไรลงไปมากมายแล้ว มีลักษณะเต็มคล้ายกับน้ำเต็มถ้วยน้ำชาล้นถ้วยใส่อะไรไม่ลง

เดี๋ยวนี้มันกำลังว่างอยู่ มันจะใส่อะไรลงไปได้ดีกว่า เราจึงเลือกเอาเวลาอย่างนี้ มาพูดกันในเรื่องชนิดนี้ นี่เป็นเรื่องธรรมะที่ค่อนข้างละเอียดและลึกซึ้ง เป็นเวลาจิตที่พร้อม ที่เบิกบานสำหรับที่จะรับของใหม่ ดอกไม้โดยมากเบิกบานกันเวลาอย่างนี้ แม้จะมีดอกไม้บางชนิดบานตอนสายมีแดดแล้วก็มี บานตอนบ่ายก็มี เช่น ดอกชมพูบานตอนเย็นก็มี เช่น ดอกนวมแมว ดอกการเวก แต่โดยทั่วไปดอกไม้จะเริ่มบานเวลาหัวรุ่ง และจิตก็มีลักษณะ

คล้ายกันพักผ่อนพอแล้ว เบิกบานแล้ว พร้อมแล้วที่จะ
รับฟังหรือจะบรรจุกองใหม่ๆ ลงไป

พระพุทธเจ้าตรัสรู้เวลาอย่างนี้ เวลาหัวรุ่งอย่างนี้
สำหรับคนโดยมาก เดี่ยวนี้จัดไว้เป็นเวลาที่น่าอนสบาย
ที่สุด ฝึกความรู้สึกที่จับตัวมาพุดกันเวลาอย่างนี้
ขอให้ใคร่ครวญดูให้ดี เปลี่ยนจิตใจเสียใหม่ให้เหมาะ
ให้พร้อมที่จะพุดกัน จะฟังจะคิดใคร่ครวญกันในเวลา
อย่างนี้ และก็ให้ถือว่าเป็นเวลาพิเศษ ต้องใช้มันให้
ตรงกับเรื่องของมัน ให้มันตรงกับเรื่องของเวลาที่จิตใจ
ละเอียดก็ใช้กับเรื่องที่ละเอียด เวลาที่จิตใจหยาบหรือ
ค่อนข้างหยาบก็ใช้กับเรื่องที่หยาบๆ นี่มันจะได้ผลมาก

เรานั้นต้องเลือกเวลาให้เหมาะกับเรื่อง ถ้าท่านเป็น
คนสังเกตก็จะรู้สึกว่ามันมีความหมาย หรือมันให้ความ
รู้สึกคล้ายกับโลกอีกโลกหนึ่ง โลกนี้มันฟังชาน อึกทึก
ครึกโครม อีกโลกหนึ่งมันสงบเย็นเป็นโอกาส ก็ขอให้
เราไม่เสียโอกาสในการที่จะใช้โลกชนิดนี้ให้มันตรงตาม
เรื่อง ถ้าเราไปนอนเสียมันก็เป็นหมัน ภิกษุสามเณร
ตามแบบฉบับของโบราณเป็นเวลาที่ดีแล้ว พิจารณา

ปัจจุเวกขณะปัจจุยแล้ว ทำสมาธิ ทำกรรมฐานแล้ว ไม่ได้
ถือโอกาสสำหรับจะนอนอยู่ นี้เรียกว่ารู้จักใช้โลกชนิดนี้
ให้เป็นประโยชน์

เอาซิถ้าว่าใครมันจะใช้เป็นเวลาทีนอนสบาย
ทุกวันๆ ในเวลาอย่างนี้ มันจะไม่เคยพบโลกอย่างนี้
โลกที่เยือกเย็นที่สงบที่พร้อมจะศึกษาธรรมะซึ่งเป็นของ
ละเอียด ที่พูดวันนี้ก็พูดเผื่อไว้ด้วย เพื่อท่านกลับไปบ้าน
แล้ว จงปรับปรุงกันเสียใหม่ให้รู้จักใช้โลกชนิดนี้ให้มาก
ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป แม้จะเหลืออยู่น้อย อายุมากแล้วมันจะ
ตายแล้วก็ขอให้ได้ใช้กันบ้างก็จะเป็นการดี

โลกเวลาหัวรุ่ง โลกเวลาสว่าง โลกเวลาเช้า โลก
เวลาบ่าย โลกเวลาเย็น โลกเวลาค่ำ จับให้งานที่จะ
ทำหน้าที่ที่จะทำเหมาะๆ ในทุกเรื่องทุกราวจนได้รับ
ประโยชน์ให้ยิ่งกว่าธรรมดา พระพุทธเจ้าท่านใช้เวลา
อย่างนั้นแหละ ภัทพภาทเพ วิโลกะนัง คือเวลาอย่างนี้
ท่านเล็งญาณส่องโลกไปทั่วๆ ว่าวันนี้จะไปช่วยใครที่ไหน
และท่านก็เห็นๆ อยู่ว่าที่นั่นมีนี่ ที่นี้มีนั่น ตรงนั้นมีนี่
พร้อมจะยุติได้ว่าวันนี้ สว่างรุ่งขึ้นจะไปช่วยใครที่ไหน

ใคร่ครวญและดูอย่างรอบคอบ

พวกหนึ่งก็ยังคงนอนหลับอยู่ พระพุทธเจ้าท่านกำลังเสด็จญาณส่องโลก แล้วท่านก็ไป ท่านก็ไป พอสว่างขึ้นก็ไปจัดการตามที่ทรงมุ่งหมายซะ พบกับคนนั้น พุดจากับคนนั้น ทรมานกับคนเลวร้ายหรือว่าคนร้ายกาจ มิจฉาภิภูริฐอะไรก็ตามเรื่องที่ท่านตกลงไว้ในพระทัย ท่านก็ไป ไปในรูปของบิดนทบาทที่แท้ก็ไปโปรดสัตว์ เพื่อโปรดสัตว์ จนกระทั่งสาย จนพุดจากันมากมายจนสายจนเที่ยงที่สุดแท้

ตอนเที่ยงก็พักผ่อน ร้อนจัดนิดหน่อย พอดอนบ้าย ก็กลับไปที่พักก็ต้องต้อนรับคนที่ไปที่วัด พอดอนเย็นก็แสดงธรรมให้กับผู้ที่ไปศึกษาถึงวัดตอนเย็น พอพลบค่ำ ก็สอนหรือแสดงธรรมกับภิกษุสามเณรประจำวัด *ปะโทเส ภิกขุโอรวาทัง* เชื่อกันว่าอย่างนั้น *ปะโทเส -คือเวลาพลบค่ำ สอนภิกษุสามเณรเรื่อยๆ ไปจนเที่ยงคืน อัฑฒะรัตเต ทเวะปัญหานัง -เที่ยงคืนตอบปัญหาให้กับพวกเทวดา*

เทวดาที่เป็นคนพระราชามหากษัตริย์ นี้เขาก็เรียกกันว่าเทวดา เทวดาที่มาจากสวรรค์ลงมาจากสวรรค์

ก็เรียกว่าเทวดา และในบาลีมันก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ แม้พระราชาคมนุชย์นี้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก็เลือกเอาเวลาเที่ยงคืน คงจะยุ่งมาก ก็มีกองทัพเพลิง คบเพลิง คุ่มกันภัย เที่ยงคืนไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ไปอ่านเรื่องสามัญญผล สูตรดูจะพบเรื่องอย่างนี้ เที่ยงคืนตอบโต้อยู่กับพวกเทวดา จนเลยเที่ยงคืนดึกตื่นไปโน้นก็พักผ่อนบ้าง พอหัวรุ่งเอาอีกแล้ว หัวรุ่งก็เล็งญาณส่องโลกอีก จนเข้าไปอีกนี่เป็นวงจรไปอย่างนี้

ถ้าเราก็จะมองในแง่ที่ท่านใช้เวลาตรงกับเรื่องที่ต้องใช้จนเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงสำเร็จประโยชน์ และที่ท่านทำอย่างนี้ความเสียสละทั้งวันทั้งคืน ทั้งวันทั้งคืน เสร็จเมืองนี้แล้วก็ไปเมืองนั้น แล้วก็ไปเมืองโน้น เป็นพระศาสดาเท้าเปล่า ไม่เคยพบข้อความในบาลีตรงไหนที่ว่าพระพุทธเจ้ามีรองเท้า ทรงรองเท้าหรือมีร่ม ก็ต้องเรียกว่าพระศาสดาเท้าเปล่า

เดี๋ยวนี้เราก็มีอะไรกันมากมาย จนมีบริวาร ๙ ภิกษุ มีกล้องถ่ายรูปเป็นบริวาร ๙ รวมถึงพวกซีแก่ๆ ก็ยังมายกกล้องถ่ายรูป พวกซีแก่ๆ ก็มีบางที นี่มันเปลี่ยนแปลง

มันวิปริตกันมากถึงขนาดนี้ พระพุทธเจ้าไม่มีร่ม ไม่มี รองเท้านั้นคิดดู แล้วก็ไม่นั่งรถ เพราะว่ามันไม่มีรถที่ เหมาะสำหรับนั่ง มันมีแต่เกวียน มันมีแต่รถม้าเทียม ด้วยสัตว์มีชีวิตท่านก็ไม่นั่ง เป็นระเบียบ เป็นวินัย เป็น ธรรมเนียม แล้วก็ต้องเดิน เดิน จะมีแดดแผดร้อนยังไง ท่านก็เดิน จนตลอดชีวิตของท่าน จนนาทีสุดท้ายท่าน ยังทำงานในหน้าที่อยู่แล้วก็ปรินิพพาน ทำงานจนนาที สุดท้าย ไปอ่านดูในพุทธประวัติเองก็แล้วกัน

การทำงานโดยใช้เวลาทำงานให้เหมาะสมตรงกับ เรื่องนี้ดีที่สุด ขอให้สนใจกันไว้บ้าง การที่เรามาฟังใน เวลาอย่างนี้อ่าเห็นเป็นเรื่องธรรมดา อย่าเห็นเป็นเรื่อง ล้ำสมัยหรือขัดสมัย หรืออะไรที่เขากำลังจะแสวงหา ความสุขจากการนอนกันอยู่ มาพูดจากันเสีย

เอาละ เป็นอันที่เข้าใจกันได้ว่าทำไมเราจึงต้องมา พูดจากันเวลาอย่างนี้ และก็พูดในที่อย่างนี้ ไม่ไปพูด กันบนตีกราคาล้านเหมือนกับที่เขาแสดงปาฐกถาอะไร กัน เขาพูดเรื่องนากัน เรื่องการแก้ปัญหาการทำนาบน ตีกรสวยงามหลายๆ ชั้น ผมว่าบ้า ไปพูดกันที่กลางดินสิ

ในทุ่งนาเองจะดีกว่า นี่ควรจะนึกกันบ้างว่าเราจะใช้
สถานที่อย่างไร

ชีวิตที่มีธรรมะเป็นหัวใจ

ที่นี้ก็มาถึงหัวข้อของเรื่องที่จะพูดกันวันนี้ มีหัวข้อ
สำหรับจะพูดว่า **ชีวิตที่มีพื้นฐาน** และ**สิ่งที่จะเป็นพื้นฐาน**
ของชีวิตก็ได้แต่เรื่อง**ธรรมะ** พระธรรมนั่นเอง ชีวิตที่มี
พื้นฐานมันก็เป็นชีวิตที่มี**ธรรมะ** สิ่งที่จะเป็นพื้นฐานของ
ชีวิตก็คือ**ธรรมะ**อีกนั่นแหละ ก็กลายเป็นว่าเราจะพูดกัน
ด้วยเรื่องของ**ธรรมะ** เรื่องของ**ธรรมะ**ซึ่งกำลังเป็นเรื่อง
ครีครุระของคนสมัยใหม่ แม้แต่นักศึกษาก็เห็นเป็นเรื่อง
ครีครุระ สู้อะไรวิชาเทคนิคเทคโนโลยีเงินกันมากๆ ไม่ได้

เอาตมาเชื่อว่านักศึกษาครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่
อุตสาหามาจากทางกรุงเทพฯ คงจะไม่คิดอย่างนั้น คงจะ
คิดว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เป็นสิ่งที่ต้องการ จึงอุตสาหามา
และขอรับรองให้บรรยาย ฉะนั้นจงทำให้สำเร็จประโยชน์
คือเข้าใจ**ธรรมะ**ที่จะบรรยาย และก็เอาไปใช้ให้เป็น
ประโยชน์ได้จริง ไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ในชีวิต

ทุกชนิดทุกชั้นทุกตอนได้จริง ก็จะมีค้ำค่ามา อุตสาหกรรมมาจากกรุงเทพฯ เสียเงินเสียเวลา เสียเร็วแรงอะไรไปหลายอย่างอยู่ ท่านต้องรับผิดชอบในการที่จะให้มันได้ รับประโยชน์ค้ำค่ากัน ถ้าไม่ค้ำค่ากัน ก็ต้องรู้สึกเอาเองว่ามันเป็นอย่างไร

อาตมาเคยบอกกล่าวกันมานานนักหนาเลยถือเป็นกฎเกณฑ์ว่าใครใช้เงินไม่ค้ำค่ากับเวลา ยมบาลจะเขกบาลคนนั้น เพราะมันใช้เงินไม่ค้ำค่ากับเวลา นี่จึงระวังให้ดี ๆ ใช้เงินให้ค้ำค่ากับสิ่งที่จะได้รับ ค้ำค่าเวลา ค้ำค่าเงิน ค้ำค่าเร็วแรง นี่ถ้าคิดกันบ้างก็คงจะดีกว่าคือจะตั้งใจฟังกันมากกว่าคิดนึกใคร่ครวญมากกว่าแล้วก็จะพยายามปฏิบัติกันมากกว่า

หัวข้อที่บรรยาย ชื่อของมันก็ไม่ค่อยน่าฟังหรือชวนฟัง ชีวิตที่มีพื้นฐาน ไม่น่าสนใจ เพราะว่ามันไม่อยากจะมื่ออะไรเป็นพื้นฐาน มันอยากทำอะไรหว่าดๆ ด้วยความนึกชั่วขณะตามสบาย ตามใจตัวเอง ไม่มีการเตรียมพื้นฐานอะไรที่ดี ชีวิตนี้มันก็ไม่มีพื้นฐานมันก็โคลงเคลง โงงเงนเหมือนกับปลุกเรื่อนในโคลน เราจะต้องทำให้

มันมีพื้นฐานให้มันเหมือนฐานคอนกรีตที่มันแน่นหนา แข็งแรง มันไม่ล้มมันไม่อะไร ทำชีวิตนี้ให้มันมีพื้นฐาน โดยรู้จักสิ่งที่จะเป็นพื้นฐานได้โดยแท้จริง และสิ่งนั้นก็ คือธรรมะ

เราก็จะพูดถึงคำแรกก่อน ชีวิตนี้มีพื้นฐาน ชีวิตที่มีพื้นฐาน ชีวิตมีพื้นฐานก็หมายความว่ามันปกติ มันมั่นคง มันห้วนไหวยาก หรือมันล้มละลายยาก มันมีความสะอาด ไม่มีสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย แล้วมันมีสว่าง มีความสว่างแจ่มใสไม่โง่เง่า มีดม่น แล้วมันก็มีความสงบเย็น สงบเย็นชนิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย ตัวเองสงบเย็นและก็เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย และก็มีเสรีภาพโดยแท้จริง มีความเป็นไทแก่กิเลส ไม่ใช่มีกิเลส เป็นเพื่อน บังคับให้เป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของตัณหาอย่างนั้น ไม่ใช่ชีวิตที่เป็นไทไม่เป็นอิสระ แล้วมันจะหาความปกติมาแต่ไหน มันก็ไม่มีพื้นฐานที่มันคง

ฉะนั้นขอมุ่งหมายว่าเราจะมีชีวิตที่มีพื้นฐานอันมั่นคง เป็นหลักทุกๆ ไป เป็นหลักทุกๆ ไป จึงต้องสนใจ ใ้สิ่งที่มันจะเป็นพื้นฐานแก่ชีวิต สิ่งนั้นก็คือ ธรรมะ ครั้น

มีธรรมะแล้วมันก็มีพื้นฐานอันมั่นคง มีรากฐานอันมั่นคง
สามารถที่จะมีการทนรับหรือทรงไว้ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่เป็น
ประโยชน์ได้อีกมากมาย ถ้าชีวิตไม่มั่นคงก็หมายความว่า
มันเป็นทาสของกิเลส มันก็ทำอะไรให้กิเลสทั้งนั้น
ไม่มีประโยชน์แก่ความเป็นมนุษย์แม้ของตนเอง

ชีวิตที่มีธรรมะชั้นสูงสุดก็คือชีวิตที่มีธรรมะเป็น
หัวใจของพระพุทธศาสนา ถ้าท่านยังไม่วู้จักธรรมะที่
เป็นหัวใจของพุทธศาสนา มันก็เอามาใช้เป็นรากฐานที่
มั่นคงไม่ได้ ธรรมะสูงสุดที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา
ก็อยากจะระบุเอาไปยังความไม่เห็นแก่ตัว มีความ
ไม่เห็นแก่ตัวมันก็ไม่มีการกิเลส มันก็ไม่มีอะไรที่เป็นการ
ผิดพลาด ความเลวร้ายหรือปัญหาทุกชนิดไม่ยกเว้น
อะไรมาจากความเห็นแก่ตัวทั้งนั้น ไปใคร่ครวญดู เป็น
ชีวิตที่ปกติมีเสรีภาพคือไม่มีการแบกของหนัก

ถ้ายังแบกของหนักอยู่ก็หมายความว่ายังไม่มีอะไร
ที่น่าพอใจและไม่ไปถึงไหน ของหนักนี้ก็คือความโง่ทั้งนั้น
ไม่มีอะไรที่จะเป็นของหนักเท่ากับความโง่ คือไปยึดถือ
นั่น นี่ โนน ให้เป็นตัวกู ให้เป็นของกู และก็แบกของ

หนักเหล่านั้ันอยู่เป็นปกติ ปกติ เป็นนิสัยไปเลย นี้เรียกว่าชีวิตที่มีภาระหนักในทางจิตในทางวิญญาณ ไม่ต้องมีภาระหนักเหล่านั้ันจึงจะเรียกว่าชีวิตที่มีพื้นฐานที่ถูกต้องแล้ว มันจัดการถูกต้องแล้วจึงเป็นชีวิตที่ไม่แบกของหนัก

เมื่อไม่แบกของหนักก็มีเสรีภาพ มีอิสรภาพที่จะทำอะไรชนิดที่เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ยิ่งๆ ขึ้นไป ทั้งเพื่อตัวเองและทั้งเพื่อผู้อื่น ถ้ามันไม่เป็นภาระหรือมันไม่เป็นชีวิตที่ติดคุก ติดตรวนของความง่ ผูกติดตารางแห่งตัวกู ตัวกู-ของกู ชีวิตของคนง่มันติดคุกอยู่ตลอดเวลา ติดคุกแห่งความยึดมั่นอะไรๆ เป็นตัวกู เป็นของกู มันก็เป็นทาสของสิ่งเหล่านั้ันอยู่ตลอดเวลา ไม่มีเสรีภาพอย่างนี้เรียกว่าไม่มีอะไรที่ถูกต้องโดยพื้นฐาน

ยิ่งเจริญด้วยเหยื่อของวัตถุกั้ยิ่งเจริญด้วยเหยื่อของกิเลส

ความไม่เห็นแก่ตัวนี้แหละจะเป็นพื้นฐานที่ดีที่สุดคือมันจะเห็นแก่ความถูกต้อง และมันจะเห็นแก่ผู้อื่น ถ้ามันเห็นแก่ตัวเสียแล้วมันไม่เห็นแก่ผู้อื่น มันไม่เห็น

แก่ความถูกต้องมันเอาแต่ประโยชน์ของกู มันไถลกันลิบ
ความเห็นแก่ตัวกับความไม่เห็นแก่ตัวนี้มันไถลกันลิบ มัน
ไถลกันลิบ แต่แล้วมันก็น่าเศร้าที่ว่า โลกนี้ยังมีความเห็น
แก่ตัวมากขึ้นทุกที มากขึ้นทุกที ตามความเจริญของโลก

สมัยคนป่ามันไม่เห็นแก่ตัวมากเท่าคนที่สมัยเจริญ
แล้วอย่างนี้ เพราะคนป่ามันโง่ โง่ โง่ ยังคิดไม่เป็น มันยัง
คิดที่จะเอาเปรียบหลอกหลวงคดโกงกันไม่ได้ มันยังไม่มี
นักการเมือง มันไม่มีนักเศรษฐกิจที่จะล้วงกระเป๋าของ
คนอื่น ความเห็นแก่ตัวของคนปามีน้อย มีน้อย พอมา
กลายเป็นมนุษย์สมัยนี้ขึ้นมา ก็คือความเห็นแก่ตัวนั่นเอง
เจริญด้วยสิ่งที่จะมาบำรุงบำเรอสนองความต้องการ ใคร
ควรจะหัวเราะเยาะใคร คนป่าควรจะหัวเราะเยาะมนุษย์
สมัยนี้ หรือว่ามนุษย์สมัยนี้จะควรหัวเราะเยาะคนป่า

อาตมาเห็นว่าคนปาก็มีปัญหาน้อย ความทุกข์น้อย
เบียดเบียนน้อย ไม่ขัดกันเหมือนกับคนสมัยนี้ซึ่งมีวิชา
ความรู้เจริญสำหรับขัดกัน แย่งชิงกัน ต่อสู้กัน โกงหัก
หลอกหลวงกัน ซึ่งคนป่ามันไม่รู้จักทำ ทำไม่เป็น ที่เรียกว่า
ความเห็นแก่ตัวมันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จนเรา

เรียกว่าโลกนี้มันแคบมันจะไม่มีที่อยู่ เพราะมีความเห็น
แก่ตัว มีคนที่เห็นแก่ตัว เพิ่มขึ้น เพิ่มขึ้น

ถ้าสมมติว่าคนสมัยนี้ไม่เห็นแก่ตัวมีธรรมะถูกต้อง
แล้ว ก็จะอยู่กันอย่างสบายกว่านี้ โลกใบนี้ โลกเล็กๆ ใบนี้
จะบรรจุคนได้มาก มากกว่านี้อีกมากมายนัก ถ้าคนมัน
ไม่เห็นแก่ตัว เดียวนี้คนมันเห็นแก่ตัว มันก็ไม่ไหว มันจะ
เอามาก มันจะเอาเปรียบมาก จนโลกนี้ไม่พอ ฉะนั้นเมื่อ
มีความเห็นแก่ตัวนั้น มันก็มีปัญหาเกิดขึ้นคือมันมีกิเลส
กระทำไปตามอำนาจของกิเลส มันก็เกิดปัญหา

ยิ่งเจริญด้วยวัตถุมันก็คือยิ่งเจริญด้วยเหยื่อ เหยื่อ
ของกิเลส **ยิ่งเจริญด้วยเหยื่อของวัตถุก็ยิ่งเจริญด้วย
เหยื่อของกิเลส** ไปคิดดูเองก็แล้วกัน ยิ่งเจริญทางวัตถุ
แล้วก็ยิ่งเห็นแก่ตัว เพราะความเจริญทางวัตถุนั้นมัน
ออกมาจากความเห็นแก่ตัว เมื่อมนุษย์มีกิเลสมากขึ้น
ก็จัดสรรหาเหยื่อของกิเลสมากขึ้นจนมาถึงยุคนี้ก็ใช้
อุตสาหกรรมเทคโนโลยีอะไรก็แล้วแต่จะเรียก ก็หาเหยื่อ
ให้แก่กิเลส

เพราะฉะนั้นเหยื่อของกิเลสมันจึงก้าวหน้าเหลือ

ประมาณ ยิ่งก้าวหน้าทางเหนือของกิเลสก็ยิ่งเห็นแก่ตัว
ดังนั้น มนุษย์ยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งเห็นแก่ตัว พ่ายแพ้แก่กิเลส
ฝ่ายความดีความงามความถูกต้องมันถอยกำลังลงไป มัน
ถอยกำลังลงไป เพราะว่ามันมนุษย์สมัครเป็นทาสของกิเลส
มากขึ้น ฉะนั้นจึงมีการเบียดเบียนกันทั่วไปทุกหัวระแหง
ทั่วโลก ซึ่งสมัยคนป่าน้ำมันทำไม่ได้ มันมีไม่ได้ เพราะมัน
ไม่ต้องการกันมากอย่างนั้น

เดี๋ยวนี้มันมีความฉลาด มีอาวุธ มีความก้าวหน้า
ทางเครื่องมือเครื่องใช้มันก็เลยรบราฆ่าฟันกันได้ เรียกว่า
ไม่มีหยุดมีหย่อน เพราะว่าถ้ามันทำกันด้วยสงครามร้อน
มันก็ทำกันด้วยสงครามเย็นที่เร็นลับ ที่ซ่อนอยู่ส่วนลึก
ของสงครามเศรษฐกิจ สงครามการเมือง และก็ออกมา
เป็นสงครามยิง สงครามไฟ เมื่อไรก็ได้ สังเกตดูมันมี
ตลอดเวลาณะไอ้สงครามฆ่ากันโดยตรง ถ้าเป็นเรื่องเล็กๆ
มันอยู่ไกลบ้านเรา เราก็ไม่ค่อยรู้แต่ที่จริงมันมีอยู่ตลอด
เวลา ที่ระหว่างบุคคล ระหว่างบุคคล ยังมีตลอดเวลา
คืออันธพาลมันมากขึ้น อาชญากรรมมันมากขึ้น เพราะ
ฆ่าฟันกันอยู่ตลอดเวลา นี่เพราะความเห็นแก่ตัว

ถ้าเห็นแก่ตัว ทุกอย่างจะเป็นไปเพื่อวิกฤต

ทุกอย่างมันปรับเปลี่ยน เปลี่ยนไปหมด เปลี่ยนเป็นตรงกันข้าม คือจากความสงบไปสู่ความไม่สงบ เดียวนี้ก็บูชาวิทยาศาสตร์ บูชาวิทยาศาสตร์กันเป็นสิ่งสูงสุด ประเสริฐที่สุด ทุกคนต้องการความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เพื่อไม่ให้เสียเปรียบใคร ก็ลองดู ทุกคนเจริญด้วยวิทยาศาสตร์ แต่ทุกคนมีความเห็นแก่ตัว แล้วมันจะใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั้นอย่างไร มันก็ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อประหารผู้อื่น เอาเปรียบผู้อื่น แย่งชิงผู้อื่น กอบโกยผู้อื่น

วิทยาศาสตร์นี้มันไม่อาจจะสร้างสันติภาพ เพราะมันเตรียมพร้อมสำหรับไปกีดกันบนโลกพระจันทร์ โลกอังคาร โลกนูน มันจะเจริญทางวิทยาศาสตร์ยังกีดกันในโลกนี้ไม่พอ มันก็ไปกีดกันในโลกพระจันทร์ ในโลกพระอังคาร ข้างหน้าต่อไปข้างหน้าในอนาคต ถ้าไอ้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มันเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ธรรมะไม่ไปควบคุมนักวิทยาศาสตร์เหล่านั้น ก็เตรียมเถอะเตรียมไปเป็นสัตว์สำหรับไปกีดกันบนโลกพระจันทร์

โลกพระอังคาร วิทยาศาสตร์มันจะให้วสาน มุ่งหมาย
ปลายทางอย่างนี้ เศรษฐกิจ เศรษฐกิจ ก็เอาสิ มันไม่มี
จุดจบ มันไม่มีจุดพอ การเงินการเศรษฐกิจ ทรัพย์สินสมบัติ
พัสสถาน ก็เอาสิ เอาลองดู ลองเอาให้มาก เอาดู

เมื่อไม่มีศีลธรรม ไม่มีธรรมะแล้วมันเห็นแก่ตัว
ไอ้เศรษฐกิจนั้นแหละมันจะกัดมนุษย์ จะทำลายมนุษย์
ผู้ไม่รู้จักอิมจักพอ แม้ว่ามันจะจัดเศรษฐกิจให้ดีให้รวย
กันหมด ให้รวยกันหมด มนุษย์มันก็ยังทำลายล้างกัน
อยู่นั้นแหละ ยิ่งรวยยิ่งเห็นแก่ตัวมันก็ยังทำลายล้าง
ผู้อื่นอีกซึ่ง แม้ว่ามันจะตกลงมาเป็นทองคำ ช่วยฟังให้ดีๆ
นะ แม้มันจะตกลงมาเป็นทองคำทั่วไปหมดโลกนี้ก็ไม่มี
สันติภาพ เพราะมันยังเห็นแก่ตัว มันยังเห็นแก่ตัว มัน
ฆ่ากันในการแย่งกันเก็บทองคำ ใครเก็บทองคำไว้มาก
คนนั้นก็จะถูกจี้ถูกปล้น ไม่มีที่สิ้นสุด

แม้มันจะตกลงมาเป็นทองคำ มันก็แก้ปัญหไม่ได้
ไอ้หน้าหน้านักเศรษฐกิจไหนนะที่มันจะจัดให้โลกนี้มีฝน
มาก ทำทรัพย์สินสมบัติเหมือนกับฝนตกลงมาเป็นทองคำ
มันยังไกลกันนัก แม้มันจะจัดได้ให้ฝนตกลงมาเป็นทองคำ

โลกนี้มันก็ไม่มีสันติภาพถ้ามันไม่มีธรรมะ ถ้ามันมีแต่
ความเห็นแก่ตัว

มีข้อความในพระบาลีแห่งหนึ่งอ่านแล้วสะดุด มัน
ลืมไม่ได้ คือมีคำศัพท์ของพระพุทธเจ้าว่า แม้ว่าภูเขาสูง
ใหญ่ๆ จะเป็นทองคำไปตั้งลูก ตั้งลูกภูเขา ภูเขาทองคำ
สองลูกมันก็ไม่พอแก่ความต้องการของมนุษย์คนเดียว
มนุษย์คนเดียวที่มีความโลภ ที่มีกิเลส มนุษย์คนเดียว
ภูเขาทองคำตั้งสองลูกก็ไม่พอแก่ความต้องการของมัน

เดี๋ยวนี้เรามีมนุษย์ ๕,๐๐๐ ล้าน และคิดดูที่พันล้าน
ที่มันเป็นคนเห็นแก่ตัวมีกิเลส แล้วมันจะเอาภูเขาไหนมา
เป็นทองคำให้จนเพียงพอแก่มันได้ มันจะมีน้ำหน้าไหน
มาจัดให้โลกนี้เหมือนกับฝนตกลงมาเป็นทองคำ มันจัด
เพื่อเข้ากระเปาะแก่ตัวทั้งนั้นแหละ นักเศรษฐกิจมันไม่ได้
จัดเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ยิ่งรวยก็ยิ่งกอบโกย ยิ่งรวยก็
ยิ่งผูกขาด เศรษฐกิจมันไม่แก้ปัญหาคือ อย่าไปบ้าอย่า
ไปเมากับมันเลย

ถ้าไม่จัดกันอย่างถูกต้องแล้วโลกจะไม่มีสันติภาพ
มันต้องมีธรรมะเข้ามาควบคุมเศรษฐกิจ โลกนี้จึงจะมี

สันติภาพ ถ้าผู้ใดบูชาเศรษฐกิจ บูชาความรู้ทางเศรษฐกิจ ก็ช่วยเอาไปคิดไปนึกดูกันเสียบ้าง แล้วถ้าว่าการศึกษามันเจริญทำให้โลกนี้มีนักการเมืองเต็มไปทั่วโลก ลองคิดดู มีนักการเมืองเต็มไปทั่วโลก โลกนี้มันจะไปไหน โลกนี้มันจะเป็นโลกของการหลอกลวง เป็นการหลอกลวง มีความคิดที่จะครอบงำผู้อื่นเสมอไปตามแบบของนักการเมือง ไม่ใช่ผู้ที่จะจัดบ้านเมืองให้มีความสุข แต่มันจะทำนาบนหลังผู้อื่น มันจะทำนาบนหลังผู้อื่น มันจะจัดโลกนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง นักการเมืองทั้งโลกมันเป็นอย่างนี้

เดี๋ยวนี้มันก็มีวัตถุเครื่องใช้ไม้สอยเครื่องไม้เครื่องมือวิเศษ แส่นจะวิเศษ เครื่องจักรทั้งหลาย เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องวิทยุ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องเทคโนโลยีอะไรก็ตาม เหลือจะประเสริฐ เหลือจะประเสริฐ แต่มนุษย์ก็ไปใช้เพื่อกิเลสของตัว เพื่อกิเลสของตัว เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะเอาเปรียบผู้อื่นให้มากที่สุด ใครมันใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสันติภาพ ไม่เห็น แต่มันใช้เพื่อจะค้นหาวิธีที่จะได้เปรียบผู้อื่น เอาเปรียบ

ผู้อื่นอย่างไม่มีขอบเขตที่จำกัด

เครื่องมืออันวิเศษมันก็ถูกใช้ไปเพื่อทำให้โลก
วุ่นวายเท่านั้นเอง เพราะกิเลสมันครอบงำมันใส่หัวให้
มันใช้เครื่องมืออันวิเศษไปแต่ในทางกอบโกย ที่จริง
มันใช้เพื่อสันติภาพก็ได้แต่มันก็ไม่ได้ใช้ เพราะว่ากิเลส
มันครอบงำมันเป็นนายอยู่ อย่างวิทย์นี่ต้องนับว่ามี
ประโยชน์มาก แต่มันเปิดเพลงกันเกือบทั้งนั้น แม้สถานี
สงฆ์ ส่วนผู้ฟังนี่ก็ฟังแต่เพลง เรื่องการศึกษาไม่ได้ฟัง เอา
วิทย์แขวนคอเล็กๆ วิทย์เล็กๆแขวนคอเกี่ยวข้าวไปพลา
งเล็กๆ เปิดวิทย์ฟังไปพลาและทำการบ้านไปพลา นี่ผม
เห็นกับตา ผมถามว่าทำไมต้องทำอย่างนี้ อย่างนั้นมันทำ
ไม่ได้ มันเสพติดวิทย์ มันฟังเพลง มันฟังเพลง มันไม่ได้ฟัง
เรื่องที่เป็นสาระประโยชน์ เรื่องสาระประโยชน์มันก็เลย
เป็นหมันไปเสียเป็นส่วนมาก เป็นส่วนมาก เขาใช้เครื่อง
มือวิเศษนี้ไปในทางหลอเลี้ยงกิเลสเสียท่าเดียว

เรื่องอุตสาหกรรมมันใช้เพื่ออะไร คุณลองคิด
ดู อุตสาหกรรมไหนที่มุ่งหมายเพื่อสร้างสันติภาพ มัน
ใช้เพื่อกระเป่าตัวมันเอง กระเป่าตัวมันเองนั่นแหละ

แม้ว่าจะเป็นส่วนรวมของประเทศชาติมันก็ใช้อุตสาหกรรมเพื่อสร้างสมกำลังสร้างสมอำนาจ อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางอาวุธ อำนาจเพื่อการสงคราม มันใช้อุตสาหกรรมเพื่ออำนาจ แล้วโลกนี้มันจะมีสันติสุข สันติภาพได้อย่างไร

การคมนาคม ถนนหนทางเดี๋ยวนี้วิเศษ แต่มันก็ไม่ได้เพิ่มสันติสุขหรือสันติภาพ ที่มันสะสมกัน สะสมกัน ให้มันกลายเป็นเริ่มยุ่งยาก คมนาคมสะดวกมันก็ไปตากอากาศ เอาคู่รักไปเที่ยวเพลิดเพลิน เพราะถนนมันดี ใช้เพื่อกามารมณ์ ใช้เพื่อความเพลิดเพลิน ส่วนบุคคลเป็นที่เล่นและอาชญากรก็ยิ่งชอบ ยิ่งถนนเร็วอย่างนี้มันขโมยได้สะดวก มันสร้างเรื่องที่จะปล้นจี้ได้สะดวก เพราะถนนมันดี ถนนมันเร็ว ที่หน้าวัดมันตรงนั้นมันเอาไม้ขนขวางรถที่วิ่งมาโดยเร็วชนกระจายลงไปนอนตะแคงอยู่ข้างคู แล้วมันก็มาช่วยชนปลาในรถเอาไปหมด เพราะความมีถนนดี ถ้าไม่มีถนนดีเรื่องอย่างนี้ก็ไม่เกิด คนมีกิเลสมากก็ใช้ด้วยกิเลสตัณหา อุบัติเหตุบนท้องถนนมันจึงมากขึ้น มากขึ้น เมื่อไม่มีถนนที่สะดวกสำหรับออกไปอย่างนี้

อุบัติเหตุบนท้องถนนมันเกือบจะไม่มี

ดูที่ความเจริญ ความเจริญที่ไม่ถูกควบคุมด้วย
ธรรมชาติ ความเจริญที่จะไปตกไปอยู่ที่ฝ่าเท้า ของกิเลส มี
กิเลสสุขุมหัวอยู่ คือความเจริญนั้นเป็นไปเพื่อวิกฤตการณ์
ทั้งนั้น เต็มวันเราจะมีการทูต กิจกรรมระหว่างประเทศ
ให้ก้าวหน้าเท่าไร มันยังไม่มีสันติภาพ คุณลองดู
สังเกตดู เต็มวันี่ความเจริญทางการทูต การต่างประเทศ
มันเจริญเหลือประมาณ แต่ว่าโลกมันก็ยังเต็มไปด้วย
วิกฤตการณ์ทางการทูตนั้นแหละ เพราะการทูตนี้มันเป็น
เรื่องหน้าไหว้หลังหลอก มันต้องการจะครองโลก เป็น
เรื่องเห็นประโยชน์ส่วนตัว

อยากจะพูดเลยไปถึงว่าศิลปะที่ก้าวหน้านัก ศิลปะ
ร้องเพลง ศิลปะเต้นรำ ศิลปะประดับตกแต่ง ศิลปะการ
กิน นี่ก้าวหน้าเหลือประมาณ แต่มันก็ไม่ทำให้โลกนี้เกิด
สันติภาพ ยิ่งศิลปะลึกซึ้งเท่าไรเราต้องยอมโง่ โง่ให้
มากเท่านั้น ศิลปะจึงจะเป็นศิลปะ ผมก็รู้พูดอย่างนี้มัน
ถูกด่า แต่ก็ยินดีให้ถูกด่า เพลงจะให้ไพเราะมาก ไพเราะ
มาก มันก็ต้องยอมโง่ให้มาก โง่ให้มาก จนรู้สึกว่

อย่างนั้นมันไฟเราะ

ภาพเขียนศิลปะเหมือนกันก็อย่างนั้น งาม แพง แต่คนดูต้องยอมโง่ให้มาก โง่ให้มาก โง่ให้มาก จนอย่างนั้นมันแพง มันดี มันสวย มันวิเศษขึ้นมาจนได้ ศิลปะป้ายสีขายราคาแผ่นหนึ่งหลายสิบล้านบาท ต้องยอมโง่ให้มาก โง่ให้มาก โง่ให้ที่สุด แล้วศิลปะจึงจะเป็นศิลปะขึ้นมา ศิลปะขบร่อง ศิลปะดนตรี ศิลปะอะไร ซึ่งมันต้องยอมโง่มันจึงจะมีความเป็นศิลปะขึ้นมา มันไม่มีค่าไม่มีความหมายแก่คนที่ไม่ยอมโง่ เราเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า เราไม่ยอมโง่ให้ศิลปะเหล่านั้นมาสูมกบาล ไปซื้อหามาแพงๆ ไปเที่ยวค้นคว้ามาแพงๆ และยอมโง่ให้มันเป็นของประเสริฐ

ยุคหนึ่งเมื่อเร็วๆ นี้ ศิลปะ *Abstract* อะไรบ้างบอที่สุด เดียวนี้เห็นหายๆ ไปแล้ว เพราะไม่ค่อยมีใครยอมโง่ แม้แต่วิจิตรศิลป์นี้ วิจิตรศิลป์ที่ว่าบ้างนั้นนักมันก็ต้องยอมโง่ ยอมโง่มากๆ ความวิจิตรมันจึงจะปรากฏออกมา ถ้าไม่ยอมโง่ตามที่เขาวางรูปไว้ให้โง่ มันไม่วิจิตร มันไม่วิจิตรอะไร ศิลปะหรือวิจิตรศิลป์นี้มันไม่สร้างสันติภาพในโลก

เพราะมันเป็นเหยื่อของกิเลสคือความโง่ และก็มันจะไปเห็นแก่ตัวอย่างโง่ที่สุดไปอีกมุมหนึ่ง มุมหนึ่งที่เดียว

อ้าว ต่ำก็ต่ำเถอะ เชิญเถอะ ผมก็ยืนยันอย่างนี้ว่า ศิลปะทั้งหลายนี้ต้องยอมโง่ให้มาก ตามที่เขามีศิลปะลึกเท่าไรเราต้องยอมโง่ให้มากเท่านั้น ใครไปหลอกหมาให้โง่เพราะได้ ศิลปะไหนมาหลอกหมามาให้โง่เพราะได้ เพราะมันไม่ยอมโง่ไปตามนั้น เพราะมันไม่อาจจะยอมโง่ไปตามนั้น มันสมองของคนนั้นมันยอมโง่ได้ลึกเข้าไปลึกเข้าไป ยอมโง่ ยิ่งเกิดความลึกของความโง่ตามศิลปะที่มันลึกเข้าไป มันจะบูชาศิลปะกันทั้งโลก โลกนี้ก็ไม่มีสันติภาพ แล้วมันก็ส่งเสริมความเห็นแก่ตัวด้วยเหมือนกัน เราจะมีวิจิตรศิลป์มากเท่าไร ถ้ามีความเห็นแก่ตัวอยู่เพียงใดโลกนี้ไม่มีสันติภาพ

อยากจะพูดถึงโบราณคดี โบราณคดีเป็นวิชาที่สนใจกันมาก ส่งเสริมกันมากก็เหมือนกัน แต่แล้วมันก็ไปศึกษา ค้นพบแต่ มันค้นหาแต่แง่ที่จะเอามาใช้เป็นตัวอย่างสำหรับเอาเปรียบผู้อื่น ชนะผู้อื่น คดโกงผู้อื่น ที่ไปศึกษาโบราณคดีตั้งแต่ดึกดำมาจนบัดนี้ มันจะมอง

กันในแง่แต่ที่ใช้จะเอามาประโยชน์ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ หรือทางอะไรที่จะเอาเปรียบผู้อื่น ไม่สอดคล้องกันคิดว่าเขาเคยมีสันติสุข มีสันติภาพสงบเย็นกันเท่าไร สมัยพันๆ ปีมาแล้วมันสงบเย็นอย่างไร ต่อมาสงบเย็นอย่างไร สงบเย็นอย่างไร มันไม่ค้นในรูปนี้ มันค้นแต่ในรูปว่าอย่างไรที่จะมาใช้ประโยชน์ในทางเอาเปรียบผู้อื่นได้ โบราณคดีจึงไม่สร้างสันติภาพ ผมเคยบ้ำกับเขาพักหนึ่งในเรื่องโบราณคดี พอมองเห็นข้อนี้แล้วก็ชักจะไม่สนใจเสียแล้ว ถ้าสนใจในแง่ของธรรมะ สมัยนั้นเคยสงบกันถึงขนาดนั้น เคยเยือกเย็นกันถึงขนาดนั้น สมัยนั้นคนนอนไม่ต้องปิดประตูเรือน ไม่มีใครเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้

อย่างโบราณคดีสมัยศรีวิชัยนี้ก็มี เมืองศรีวิชัยนี้ไม่มีใครเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ พวกอาหรับที่อื่นมันไม่เชื่อมันก็มาทดลอง มันเอาทองทิ้งไว้กลางถนนแล้วมันก็ไป หลายปีมันกลับมา เอ้า ทองหายไปไหน แต่มันควักดูหน่อยมันอยู่ใต้ดิน มันจมดินลึกลงไปหน่อยหนึ่ง เพราะคนมันเหยียบ เพราะมันไม่มีใครเอา มันไม่เขียน

อย่างนี้ แต่ไม่มีใครสนใจที่จะเป็นอย่างนี้ ไม่มีใครสนใจที่จะมีความซื่อสัตย์ซื่อตรงรักผู้อื่นอย่างนี้

มันมีอีกหลายแง่หลายมุมที่มันแสดงธรรมะอยู่ในโบราณคดีแต่ไม่มีใครสนใจ จะสนใจแต่ว่ามันจะเอาเปรียบผู้อื่นได้อย่างไร ฆ่าคนได้มากอย่างไร วิธีใดที่มันจะสนใจอย่างนี้ มันไม่ใช่เพื่อความสงบสุข ศิลปะหรือโบราณคดีมันจะใช้เป็นเครื่องมือให้เอาตัวอย่าง เป็นตัวอย่างสำหรับจะโกงเอาเปรียบมากขึ้นไปอีก สิ่งที่เป็นความก้าวหน้าทางวัตถุบำรุงบำเรอมากมายมหาศาลนั้น เพื่อส่งเสริมกิเลสทั้งนั้น ยิ่งเจริญทางวัตถุก็ยิ่งส่งเสริมกิเลส ยิ่งเห็นแก่ตัวยิ่งเอาเปรียบผู้อื่น

ฉะนั้นอย่าศึกษาเล่าเรียนเพื่อความฉลาดในทำนองนี้มันไม่สร้างสันติภาพ ขอให้ศึกษาไปในทางให้รู้จักว่าสันติภาพมันจะเกิดขึ้นมาอย่างไร **อย่าศึกษาเพียงว่า** ได้ทำงานในหน้าที่ที่มีเงินเดือนแพงๆ แล้วก็จะสนุกกันใหญ่ จนวัยรุ่นนอตุส่าห์เรียน อุตส่าห์ทำการงาน เพื่อจะได้สวยได้สำรวย ได้มีพิธีสมรสที่หรูหราที่สุดกับเขาสักครั้งหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้ต้องการสันติภาพอะไร ลืมพ่อ

ลืมนแม่ลืมนอะไรไปเสียหลายๆ อย่าง เพราะมันไปบูชาสิ่ง
หลอกลวงเหล่านั้น

นี่ก็คงจะรำคาญแล้วมั้ง แต่ผมว่าอย่าเพ้อรำคาญ
ช่วยยืนยันในข้อที่ว่า ถ้าไม่มีศีลธรรมเข้ามาแล้ว สิ่งเหล่านี้
ไม่ช่วยโลกได้ อะไรก็ตามที่ออกชื่อมาแล้ว วิทยาศาสตร์
ก็ดี เศรษฐกิจก็ดี การเมืองก็ดี อุตสาหกรรมก็ดี อะไรก็ดี
ไม่ช่วยโลกให้มีสันติภาพได้ถ้ามันไม่มี ธรรมะสิ่งเดียว
เท่านั้น ธรรมะในที่นี้ก็คือความเห็นไม่แก่ตัว ไม่เห็นแก่ตัว
ความเห็นแก่ตัวมันเพิ่มฯ ยิ่งเห็นแก่ตัว มันก็ยิ่งเพิ่ม
ปัญหา ยิ่งเห็นแก่ตัวก็ยิ่งเพิ่มปัญหา

ยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งเพิ่มวิกฤต

เดี๋ยวนี้มนุษย์ เรียกว่าคนดีกว่า อย่าเรียกว่ามนุษย์
มันดีเกินไป คนในโลกนี้มันบูชาความเห็นแก่ตัว ทำ
ทุกอย่างเพื่อความเห็นแก่ตัว ถือว่าวิเศษประเสริฐอยู่
ที่ความเห็นแก่ตัว นับถือความเห็นแก่ตัวเป็นพระเจ้า
สูงสุด ถือศาสนาประโยชน์แทนศาสนาที่ว่ามีอยู่จริง ปาก
มันว่าถือพุทธศาสนาแต่หัวใจมันถือประโยชน์ มันมา

บวชเพื่อศึกษารธรรมะ ปากมันว่าอย่างนั้น แต่หัวใจมัน
แสวงหาประโยชน์ มันแสวงหาประโยชน์ มันถือศาสนา
ประโยชน์ ถือศาสนาประโยชน์ ปากก็บอกว่าถือศาสนา
พุทธ ศาสนาคริสต์ อิสลาม ฮินดูอะไรก็ตามเรื่อง แต่หัวใจ
จริงมันถือศาสนาประโยชน์ ได้ประโยชน์ก็แล้วกัน มัน
เลวมาก เพราะประโยชน์เลวๆ ประโยชน์สกปรก อย่งที่
มีอะไรเกิดขึ้นในศาสนานั้นไม่มีที่สิ้นสุด เป็นอุบาสกก็โกง
เป็นพระเป็นเณรก็โกง เป็นอะไรมันก็ยังโกง โกง โกง อยู่
อย่างนั้นเพราะมันไม่ได้ถือเพื่อประโยชน์และสันติภาพ

ยิ่งเห็นแก่ตัวมันก็ยิ่งมีกิเลส มันก็ยิ่งสร้างสิ่งที่เป็น
ข้าศึกแก่สันติภาพ ขอช่วยให้เอาไปคิด ผมยืนยันว่า
ไม่เสียเวลา ยิ่งเห็นแก่ตัวยิ่งสร้างปัญหา ยิ่งเห็นแก่ตัวยิ่ง
สร้างปัญหา คนในโลกปัจจุบันเห็นแก่ตัวมากขึ้น มากขึ้น
มากขึ้น มันก็สร้างอุปสรรคหรือความเลวร้ายใหม่ๆ เพิ่ม
ขึ้น เพิ่มขึ้น มันโรคแปลกๆ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมันก็เกิดขึ้น
โรคเอดส์ โรคอะไรก็ไม่รู้ที่มันสกปรกมันก็ได้เกิดขึ้น
เพราะความเจริญของผู้เห็นแก่ตัว คนก็เป็นบ้ามากขึ้น

ประเทศยิ่งเจริญก้าวหน้ายิ่งมีคนบ้ามากกว่า ต่อให้

เป็นมหาประเทศที่เจริญด้วยการศึกษาที่พวกคนไทย
ไปตามกันเขานั้นแหละ ไปดูประเทศนั้นเป็นตัวอย่าง
มันยังเต็มไปด้วยคนบ้า ยังเต็มไปด้วยโรคจิตมากกว่า
คนป่าสมัยโน้นเป็นบ้านน้อยกว่าคนที่เจริญรุ่งเรืองสมัยนี้
อาชญากรรมนั้นก็มากขึ้น เพิ่มขึ้น จนน่าเศร้า อ่านดู
ข่าวหนังสือพิมพ์อาชญากรรมเพิ่มขึ้นเพราะความเจริญ
ทางวัตถุ ยาเสพติดกลายเป็นปัญหาใหญ่หลวงของมนุษย์
สมัยคนป่าสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นปัญหา เดียวนี้ปัญหากำจัด
ยาเสพติดเป็นปัญหาระหว่างชาติ ระดับโลก เพราะคน
มันโง่ เพราะคนมันเห็นแก่ตัว สิ่งที่ไม่เคยเป็นปัญหามัน
ก็เป็นปัญหาขึ้นมา

สิ่งที่เรียกว่าคอร์รัปชันแต่ก่อนไม่ค่อยมี ยิ่งไปถึง
สมัยคนป่าแล้วมันไม่รู้ว่าคอร์รัปชันยังไง แต่เดี๋ยวนี้
คอร์รัปชันเป็นของธรรมดา ธรรมดา และเดี๋ยวนี้ก็ทำลาย
ธรรมชาติ ทำลายธรรมชาติ โลกนี้คือธรรมชาติสร้างมา
ดีแล้วมันทำลายกันหมด จนเป็นปัญหามากขึ้นทุกที เชื่อ
ว่ามันจะอยู่กันไม่ได้ เพราะมันทำลายธรรมชาติมากขึ้น
มากขึ้น ต่อไปในโลกนี้มันจะร้อนเป็นไฟอยู่ไม่ได้ มันก็

มีมลภาวะ เดียวนี้เป็นปัญหาอย่างยิ่ง ไอ้มลภาวะที่จะทำลายสุขภาพอนามัยยิ่งมากขึ้นทุกที

การทำแท้งมันก็มากขึ้น ยาคุมกำเนิดมันก็ขายดียิ่งขึ้น การหลอกลวงมันก็มีมากขึ้น ไม่มีทางที่จะให้เกิดความสงบสุข แม้จะมีสุขภาพอนามัยดี มันก็ไปใช้เพื่อกิเลส มันจัดอนามัย จัดสุขภาพเป็นการใหญ่แต่ก็หารู้ไม่ว่าที่คนสบายดีเหล่านั้นเอาไปใช้เพื่อกิเลสหมด มันไม่ใช่เพื่อความสงบสุขหรือสันติภาพของมนุษย์เรา มันเหมือนกับหลับตาทำ หลับตาทำ

ท่านทั้งหลายที่เป็นครูบาอาจารย์หรือที่เป็นพระ กำลังจะสึกออกไป ก็ไปคิดดูเอง เรากำลังทำสิ่งที่จะฆ่าตัวเอง เรากำลังทำสิ่งที่จะแว้งกลับมาทำลายตัวเองกันหรือไม่ เรื่องเหล่านี้มันไม่น่าพูด แต่ว่ามันก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร เพราะมันกำลังเกิดขึ้นมากขึ้น มากขึ้น มากขึ้น ถ้าว่ามันไม่ลดหรือมันไม่เปลี่ยน มันก็คือวินาศ ถ้าโลกมันยังมีลักษณะอย่างนี้ต่อไป ต่อไป มันก็คือวินาศ มันมีทางเดียวเท่านั้นคือมันเปลี่ยนกลับมาหาธรรมะ เป็นโลกที่มีธรรมะ และสิ่งเลวร้ายที่ว่า จะหมดไป

จะหายไป จะหมดไป

จนกว่าโลกจะไม่มีความเห็นแก่ตัว

ฉะนั้นจึงขอให้สนใจในสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ ธรรมะ ธรรมะ มาช่วยแก้ปัญหาหรือว่ามาป้องกันความวินาศในอนาคต ถ้าปล่อยให้ความเจริญทางวัตถุซึ่งสร้างกันด้วยอุตสาหกรรม เจริญทางวัตถุเป็นไปในระดับอย่างนี้ ในอัตราอย่างนี้ แล้วไม่เท่าไรโลกนี้มันก็วินาศ วินาศด้วยกิเลสของคนนั่นเอง มันส่งเสริมความเห็นแก่ตัว ส่งเสริมความเห็นแก่ตัวไม่รู้กี่ร้อยเท่าก็พันเท่ามันมีอยู่ว่าจนกว่าจะกลับหลังมาสู่ธรรมะ มาเห็นแก่ธรรมะ แทนที่จะเห็นแก่ตัวเท่านั้นแหละ

ทางรอดมีอยู่ทางเดียว จนกว่าโลกจะไม่มีความเห็นแก่ตัวหรือลดความเห็นแก่ตัว จะกลับไปสู่โลกของพระอรหันต์ ไม่ไปถึงก็อย่าอวดดีเลย แล้วมันจะดีขึ้นกว่าเดี๋ยวนี้ที่มันไกล โกลโลกพระอรหันต์ออกไปทุกทีทุกที นี่ขอให้นึกถึงข้อนี้ที่ว่ามันจะรอดได้อย่างไร มันจะรอดได้เพราะมันหันไปหาความถูกต้อง ไปสู่ความถูกต้อง

แล้วสิ่งต่างๆ ก็จะมีผลเป็นสันติภาพ ไม่อย่างนั้นแล้วสิ่ง
ที่เรียกว่าความเจริญของมนุษย์มันจะทำลายโลก กิเลส
หนาแน่นแล้วมันก็จะทำลายโลกกันด้วยตนเอง

เขาพูดกันไว้แต่โบราณโบราณกาลว่ามีคัมภีร์
ยุคคัมภีร์รออยู่ข้างหน้า คือคนเลวมาก เลวมาก เลว
มาก จนไม่มีธรรมะเลย จนมันฆ่าฟันกันเหมือนกับฆ่า
เนื้อ ฆ่าปลา ตบยุง แล้วมันก็จะฆ่ากัน ฆ่ากัน จนจะให้
หมดโลก คนที่ไม่ได้อยู่ในวงการฆ่าไปเหลืออยู่ไม่กี่คนมา
ตั้งต้นใหม่ เรียกว่าย้อนกลับกันใหม่ โลกจะมียุคคัมภีร์
คือเจริญด้วยกิเลส เจริญด้วยกิเลส จนฆ่ากันทั้งโลก รอด
อยู่ได้บางคนที่มีมันแอบไปอยู่เสียที่ไหน เมื่อเขาฆ่ากันมัน
ไม่เข้าไป มันไปซ่อนเสียในป่า พอเขาฆ่ากันเสร็จแล้วออก
มาดู อู้ ไม่ไหว ขอเปลี่ยนมันจึงเปลี่ยนไปสู่แนวใหม่ไปหา
ธรรมะ หาธรรมะกันอีก จนกว่าโลกจะเปลี่ยนกลับไปหา
ธรรมะอย่างนี้ มันก็คิดดูเถอะ มันจะมีได้อย่างไร

ยิ่งมีความเห็นแก่ตัวมันยิ่งทำลายตัว ทำลายตัว
เห็นแก่ตัวนั้นแหละทำลายตัวเอง คนเห็นแก่ตัวมันจะ
ขี้เกียจ มันจะไม่ทำงาน จะให้ผู้อื่นทำแล้วมันจะคอย

เอาผล คนเห็นแก่ตัวไม่สามัคคีจะเรียกร้องให้ช่วยกัน
สร้างประเทศชาติ มันไม่สามัคคี คนเห็นแก่ตัวมันก็เอา
เปรียบ มันก็นอนเสีย มันก็คอยที่จะคดโกงและในที่สุด
มันก็จะเป็นบ้า

ผมสังเกตดูใคร่ครวญดู มีความเชื่อในทำนองที่ว่า
คนบ้าทุกคนในโลกที่เข้าไปอยู่ในโรงพยาบาลบ้านั้น มัน
มาจากความเห็นแก่ตัวของมันเข้มข้น เข้มข้น จนหลง
ทาง หลงทาง แล้วมันก็เป็นบ้าฆ่าลูก ฆ่าเมีย ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่
ฆ่าตัวเองตายตาม ความเห็นแก่ตัวแท้ๆ เห็นแก่ตัวแท้ๆ
กลับทำแก่ตัวอย่างนั้น เพราะมันเป็นเรื่องหลอกลวงของ
กิเลส ของอวิชชา มันจะต้องรู้จักกันไว้ว่ามันเป็นได้มาก
ถึงอย่างนี้

ใครรู้จักกำเนิดของชีวิต

เราจะต้องมีชีวิตชนิดที่มีพื้นฐานอันถูกต้อง คือมี
ธรรมะสำหรับชีวิตที่เป็นพื้นฐานอันถูกต้อง ไม่เห็นแก่ตัว
ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักสิ่งที่เป็นความจริงของธรรมชาติ ใน
การที่จะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง มนุษย์คนหนึ่งนี้มีกฎเกณฑ์

อย่างไร มีธรรมชาติอย่างไร แล้วประพฤतिकันให้ถูกต้อง
ประพฤतिकันให้ถูกต้อง คนคนหนึ่งประกอบอยู่ด้วยอะไร
ถ้ารู้เรื่องนี้กันได้ก็จะดีมาก

ชีวิตนี้ประกอบขึ้นมาด้วยอะไร เอากันเท่าที่มองเห็นตามหลักธรรมะในพระพุทธศาสนา ก็ถือว่ามันมีสิ่ง
ที่เรียกว่าธาตุ ธาตุ ; ธา-ตุ คือธาตุ คือธาตุดิน ธาตุน้ำ
ธาตุไฟ ธาตุลม สีธาตุในทางวัตถุ มันก็มีอากาศธาตุ-คือ
ที่ว่างสำหรับให้ธาตุวัตถุตั้งอาศัย แล้วมันก็มีวิญญูณ
ธาตุ-ธาตุทางจิตใจ สำหรับรู้สึกคิดนึกได้ แล้วก็ดำเนิน
ควบคุมธาตุวัตถุให้ไปอย่างถูกต้อง

มันมีธาตุอยู่ ๖ ธาตุตามธรรมชาติ ธาตุเหล่านี้มันก็
เปลี่ยนแปลงไป ยักย้ายเปลี่ยนแปลงไป จนเกิดสิ่งใหม่ๆ
ขึ้นมา ไม่เป็นเพียงธาตุแต่เกิดเป็นสิ่งมีชีวิตขึ้นมา แล้วก็
มีอุปกรณ์หรือว่าสิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิตที่เรียกว่าอายตนะ มี
ชีวิตแล้วมันต้องมีอายตนะ คือมี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
สำหรับสัมผัสสิ่งข้างนอก นี่คือมีอายตนะ เรามีอายตนะ
ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าไม่มีอายตนะก็เท่ากับไม่มีอะไร
แม้ว่าโลกนี้มันจะมีอะไรสักก็อย่าง ถ้าเราไม่มีอายตนะ ๖

มันก็เหมือนกับไม่มี เราก็มีอายตนะ

ที่นี้เรารู้เรื่องอายตนะกันถูกต้องหรือไม่ เราเป็น
ทาสของอายตนะหรือว่าเป็นนายเหนืออายตนะ
อายตนะมันหลอกเราให้หลงรักที่น่ารัก แล้วให้หลง
เกลียดโกรธที่น่าเกลียดน่าโกรธ มันก็เป็นบ้ำอยู่ตรงนี้
เดียวรัก เดียวโกรธ เดียวยินดี เดียวยินร้าย เดียวเป็น
บวก เดียวเป็นลบ ไม่มีความสุข สำหรับผู้ที่เป็น
ทาสของอายตนะ คือเป็นทาสของตา หู จมูก ลิ้น กาย
ใจ รับใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไปหาเหยื่อที่เอร็ดอร่อย
สนุกสนานมาเพิ่มอยู่เป็นประจำ ชีวิตนี้เป็นทาสของ
อายตนะ ซึ่งที่แท้มันก็ปรุงขึ้นมาจากธาตุตามธรรมชาติ
รู้จักธาตุแล้วก็รู้จักอายตนะ

เมื่ออายตนะมีมากพอเป็นกลุ่มเป็นก้อนกันเข้ามันก็
เรียกว่าเป็นคน เป็นคน แจกเป็น ๕ ส่วนคือเป็น**ขันธ ๕**
รูปขันธ คือร่างกาย ส่วนนามธรรมฝ่ายจิตใจมีเป็นสี่ได้แก่
เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นั้นส่วนจิตใจ มีสอง
ส่วนเท่านั้น กายกับใจ ไม่ต้องมีอตตะ ไม่ต้องมีผีอตตะ
มายึดครองอะไร รู้จักขันธทั้ง ๕ ขันธทั้ง ๕ ว่ามันเกิดขึ้น

อย่างไร มันส่งเสริมกันอย่างไร มันมีชีวิตอยู่อย่างไร ถ้า
จะมีความถูกต้องจะต้องเป็นอย่างไร

ที่นี้มันจัดการไม่ถูกต้อง มันก็มีการปรุงแต่งชนิดที่
ไปตามเรื่องของมันเรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท คือสิ่งที่เกิดขึ้น
กับตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เกิดกับชีวิตนี้ปรุงแต่งกันไป
ตามกฎเกณฑ์ของปฏิจจสมุปบาทจนมีความทุกข์ มีความ
ทุกข์ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา
ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม ผู้ใดเห็นปฏิจจสมุปบาท
ผู้นั้นเห็นธรรม ; ผู้เห็นธรรมคือผู้เห็นปฏิจจสมุปบาท
ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นพระพุทธเจ้าพระองค์จริง เมื่อ
ตอนกลางวันก็พูดกันมากแล้วเรื่องนี้

ถ้าเห็นปฏิจจสมุปบาทคือเห็นพระพุทธเจ้า
พระองค์จริง คือสามารถจะจัดการได้ถูกต้องไม่ให้ความ
ทุกข์เกิดขึ้นมา ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคนทั้งฆราวาส ทั้ง
บรรพชิต จงสนใจศึกษาเรื่องนี้ การศึกษาที่สวนโมกข์
นานาชาตินี้มีหลักเท่านี้ ศึกษาให้รู้เรื่องปฏิจจสมุปบาท
แล้วปฏิบัติควบคุมมันให้ได้ คือปฏิบัติอานาปานสติสอง
เรื่องเท่านั้นพอ รู้เรื่องปฏิจจสมุปบาทให้ถูกต้องครบถ้วน

ชัดเจน และปฏิบัติอานาปานสติ ผีภพนจิตให้มันควบคุม
กลไกของอายตนะ ของขันธ์ ของธาตุเหล่านี้ให้ได้ ชีวิตนี้
ก็จะเยือกเย็น เป็นชีวิตที่มีพื้นฐานเป็นธรรมะ ธรรมะจะมา
เป็นพื้นฐานของชีวิตโดยไม่ต้องสงสัย มันละเอียดลึกซึ้ง
เรียกว่าวิทยาศาสตร์ในทางวิญญาณ ทางจิตใจ

คนเดี๋ยวนี้เรียนวิทยาศาสตร์กันแต่ทางวัตถุ เจริญ
ทางวัตถุ มันหลอกลวงให้หลงใหลในวัตถุและก็ไปหา
กิเลส แล้วก็ไปหาความวิनाศ ถ้าเราจะศึกษาวิทยาศาสตร์
ในทางจิตใจกันเสียบ้าง เราก็จะควบคุมกิเลสได้ แล้วก็
ดึงมาหาสันติภาพหรือสันติสุขได้โดยง่าย ได้โดยง่าย เรา
จะต้องมีความรู้เรื่องนี้ คือความจริงของธรรมชาติ ตาม
ธรรมชาติ จึงจะรู้จักชีวิตที่แท้จริงว่าชีวิตนี้เป็นอย่างไร
แล้วก็ดำเนินชีวิตให้มีพื้นฐานเป็นธรรมะ ธรรมะเป็น
พื้นฐานของชีวิต

ชีวิตที่ไม่กัดเจ้าของ

ถ้ามันรู้จักธรรมชาติโดยถูกต้องโดยแท้จริง และ
ชีวิตนี้จะไม่มีการเป็นทุกข์ที่เรียกว่า มันกัดเจ้าของ มัน

กัณฑ์เจ้าของ ชีวิตของคนไม่มีธรรมะ มันกัณฑ์เจ้าของ ชีวิตนี้ กัณฑ์เจ้าของ ฟังดู หมามันยังไม่กัณฑ์เจ้าของ ชีวิตของคน ชนิดนี้มันเลวมันกัณฑ์เจ้าของ มันกัณฑ์ชีวิตมันเองนั่นแหละ เต็มด้วยความรัก บ้ารักกัณฑ์ เต็มด้วยความโกรธกัณฑ์ เต็มด้วยความเกลียดกัณฑ์ เต็มด้วยความกลัวกัณฑ์ เต็มความตื่นเต้น ตื่นเต้น ๆ กัณฑ์ เต็มด้วยวิตกกังวลทางอนาคตกัณฑ์ เต็มด้วยอาลัย อารมณ์ข้างหลังกัณฑ์ อิจฉาริษยากัณฑ์ ความหวังกัณฑ์ ความหึง กัณฑ์จนถึงฆ่ากันตายนี้ ตัวอย่างนี้เท่านั้นมันก็มากพอแล้ว

สิ่งที่จะกัณฑ์เจ้าของคนหรือชีวิตที่โง่ เจ้าของชีวิตที่ โง่เขลานั้นชีวิตจะกัณฑ์เจ้าของ มันจึงหาสันติภาพไม่ได้ จะต้องทำให้มันถูกต้อง ถูกต้อง จนไม่กัณฑ์เจ้าของ จนไม่กัณฑ์ เจ้าของนั่นแหละ **พื้นฐานของธรรมะพื้นฐานชีวิตก็คือ ความรู้ที่มันถูกต้องที่นำไปสู่ความไม่เห็นแก่ตัว** ไม่เห็นแก่ตัว แต่ว่าเห็นแก่ความถูกต้อง เห็นแก่ความถูกต้อง ซึ่งช่วยให้เห็นแก่ผู้อื่น เพราะมีความเห็นถูกต้อง เห็นแก่ความถูกต้องมันจึงรักผู้อื่น ถ้ามันเห็นแก่ตัวมันไม่รักผู้อื่น แล้วก็ไม่ได้เห็นแก่ความถูกต้อง มันจะเอาตามกิเลสของมันเสมอไป

ฉะนั้นเรามาฝึกฝนการจับกิเลสกัน เมื่ออยู่ที่บ้าน เป็นฆราวาสก็มีการกำจัดกิเลส มาบวชเป็นนักบวชที่วัด ก็มีการกำจัดกิเลสจึงจะเข้าสู่รูปเขารอยของพระศาสนา ที่จะทำให้ชีวิตนี้มีพื้นฐานอันถูกต้องไม่เห็นแก่ตัว และ ก็ต้องเห็นแก่ความถูกต้อง และคงที่ คงที่อยู่ในความ ถูกต้อง ศึกษาวิปัสสนาให้เห็นว่าความจริงของธรรมชาติ ทั้งหลายเป็นอย่างไร และก็ไม่วิ่งไม่ไปหลงในสิ่งใดให้เกิด เป็นกิเลสขึ้นมา

กิเลสนั้นมี ๓ ประเภท ประเภทหนึ่งเป็นกิเลส บวก ทำให้ต้องการ ต้องเอาเข้ามายึดครองเอาไว้ นี่คือ กิเลสประเภทบวก ได้แก่ โลภะหรือราคะ มันจะเอามา กิเลสอีกประเภทหนึ่งมันเป็นลบมันมีความเป็นลบ มัน ก็ต้องการจะฆ่า ต้องการจะทำลาย นี่คือกิเลสประเภท โทสะหรือโกธะ หมวดที่สอง ที่นี้มันยังไม่แน่เป็นบวกหรือ เป็นลบ มันก็โง่สงสัยอยู่นั่น ขวนขวายด้วยความสงสัย อยู่นั่น มัวเมาในสิ่งที่ไม่รู้จัก นี่เป็นกิเลสประเภทโมหะ

เรามีกิเลส ๓ หมวดด้วยกัน หมวดโลภะมันจะเอา หมวดโทสะมันจะทำลาย หมวดโมหะมันจะวิ่งตามอยู่

อย่างไม่ว่าจะไปทิศทางไหน นี่คือนิกลิส นี่คือนิกลิส คือ
ศึกษาเห็นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงอย่างถูกต้องตามที่เป็น
จริง มันก็ไม่เกิดความเป็นบวกไม่เกิดความเป็นลบ ให้
โง่ในจิตเกิดความเป็นบวกเป็นลบเมื่อไรเมื่อนั้นแหละคือ
เวลาโง่ ไปหลงรักไอ้ที่นารัก ไปหลงเกลียดไอ้ที่น่าเกลียด
น่าโกรธ แล้วก็ไปมีปัญหาสงสัยในที่ไม่รู้ว่าอะไร ถ้าหลง
บวกหลงลบเป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัว ตัวบวกก็ได้
ตัวลบก็ได้ มันเห็นแก่ตัว มันก็เกิดนิกลิสทั้งนั้น

เพราะฉะนั้น เราต้องจะมีความฉลาดอยู่เหนือ
ความเป็นบวก เหนือความเป็นลบของปัจจัย ที่มาปรุง
แต่ง ประโยชน์ขอให้ช่วยจำให้ดีกว่า **พื้นฐานที่ถูกต้อง**
ของชีวิตนั้น คือความมีจิตชนิดที่ไม่เป็นบวก ไม่เป็นลบ
ไปตามสิ่งที่เข้ามาปรุงแต่งให้เป็นบวกและเป็นลบ ทาง
ตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ทั้งหมดนี้
มันจะมีสิ่งเข้ามาปรุงแต่งจิตใจให้เป็นบวกและเป็นลบ
แล้วเกิดนิกลิสบวกเกิดนิกลิสลบ มันก็มีความทุกข์ทรมาน
แล้วจะมีความคงที่ คงที่ อยู่ในความถูกต้อง เรียกว่า
อตัมมยตา-คงที่อยู่ในความถูกต้องไม่ไปโง่ให้เป็นบวก

ไม่ไปโง่ให้เป็นลบ นั่นคือมาตรฐาน หรือพื้นฐานอันแท้จริงของสิ่งที่เรียกว่าชีวิต มันมีความถูกต้อง ถูกต้อง ถูกต้องอยู่ตลอดเวลา ไม่ถูกหลอกให้เป็นบวก ไม่ถูกหลอกให้เป็นลบ

ควบคุมสังขาร-การปรุงแต่ง ด้วยสติสมบูรณ์

สิ่งที่เข้ามาปรุงแต่งนี้มีรอบด้าน เรียกว่าสังขารสังขาร แปลว่า การปรุงแต่ง ; สังขาร แปลว่า สิ่งที่ปรุงแต่ง ; สังขาร แปลว่า สิ่งที่ถูกปรุงแต่ง ๓ ความหมาย สิ่งที่ปรุงแต่งสิ่งอื่นก็เรียกว่าสังขาร ที่ถูกปรุงแต่งก็เรียกว่าสังขาร อากาโรที่ปรุงแต่งก็เรียกว่าสังขาร สังขารคำนี้มีความหมายครอบคลุมจักรวาล คนโง่รู้จักสังขารแต่เพียงว่าร่างกาย สังขารร่างกายนี้รู้จักเท่านั้น ขี้ผงชนิดเดียว ไม่มีประโยชน์ คำว่าสังขาร สังขาร แปลว่า การปรุงแต่ง มันเต็มไปด้วยสังขารในคนคนหนึ่ง

แต่ละคนเดี๋ยวนี้มันเต็มไปด้วยการปรุงแต่งในภายใน ปรุงแต่งอย่างนั้น ปรุงแต่งอย่างนี้ ให้ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เลือด หนอง อวัยวะทุกส่วนตั้งอยู่ได้ ตั้งอยู่ได้

ตั้งอยู่ได้ มันมีสังขารปรุงอยู่ตลอดเวลา แต่ทางร่างกาย
นี้ยังไม่มีปัญหา ทางจิตใจสีมันปรุงแต่งให้เกิดความเห็น
แก่ตัว เห็นแก่ตัว แล้วเกิดกิเลสเป็นประเภทๆ ไปดังที่
กล่าวมาแล้ว ชีวิตนี้สูญเสียพื้นฐานอันถูกต้อง ไปโง่ไป
หลงวอกไปหลงลบแล้วก็เกิดกิเลสวอกเกิดกิเลสลบ มัน
ก็ทำลายตัวเอง ทำลายผู้อื่น ไม่มีสันติสุข ไม่มีสันติภาพ
เราจะต้องเรียนรู้เรื่องนี้ เราจะต้องควบคุมสังขารการปรุง
แต่งนั้นให้มันเป็นไปในทางถูกต้อง

เรื่องปฏิจสมุขบาท นั้นคือเรื่องสังขารการปรุง
แต่งเป็นสายยาวเพื่อยั้ง ๑๒ ขั้นตอน เรียกว่าเรื่อง
ปฏิจสมุขบาท ที่สอนฝรั่งอยู่ทุกเดือนนั้นแหละ นั่นคือ
การปรุงแต่งของสังขาร เรียกว่า ปฏิจสมุขบาท ต้อง
ควบคุม ควบคุมไม่ให้ปรุงแต่งไปในทางที่ผิด ไม่ให้ปรุงแต่ง
ไปในทางที่ให้เกิดทุกข์ แต่ว่าให้มันเป็นไปในทางถูกต้อง
มีสันติสุข มีสันติภาพ หรือถ้าไม่ให้ปรุงแต่งเสียได้เลย
ก็เป็นนิพพานไปเลย แต่ถ้ายังมีการปรุงแต่งอยู่ก็ปรุงแต่ง
ให้ถูกให้ดีกันไปก่อน เลิกจากชั่วมาสู่ดี เหนือดีขึ้นไปก็มี
นิพพานปราศจากการปรุงแต่ง

ถ้ายังต้องปรุงแต่งอยู่ก็ปรุงแต่งให้มันถูกต้อง ปรุงแต่งเป็นไปเพื่อสันติสุข สันติภาพ มีสติเพียงพอแล้วก็ได้ ช่วยได้ ถ้าสติไม่เพียงพอคุณไว้ไม่ได้มันก็ปรุงแต่งไปในทางกิเลสตัณหาหมด ฝึกสติ ฝึกสติ ฝึกสติไว้ให้มาก แล้วสตินี้จะช่วยควบคุมให้มันคงที่อยู่ในความถูกต้อง สติมันไปเอาปัญญาที่เราเรียนรู้มาจัดการกับสิ่งที่เข้ามาปรุงแต่งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางไหนก็ตามที่มันเข้ามาเพื่อจะปรุงแต่งแล้วก็จะต้องรับมันด้วยสิ่งที่เรียกว่าสติ สติ แต่มันก็ไม่ใช่ง่ายนะที่จะเป็นผู้มีสติมันต้องฝึกกันอย่างยิ่งเหมือนกัน มีสติเพียงพอแล้วก็ใช้ได้แล้วรอดตัว

ปัญญา ปัญญาแม้จะมากมายอย่างไร ถ้าไม่มีสติแล้วมันเป็นหมันหมดแหละ มันก็เหมือนอาวุธที่ไม่ได้เอามาใช้มันจะมีประโยชน์อะไร หยูกยาที่ไม่ได้เอามากินมันจะมีประโยชน์อะไร มันต้องมีสติที่จะเอาอาวุธมาใช้ให้ถูกต้องเอาหยูกยามากินให้มันถูกต้องมันจึงจะแก้โรค มันจึงจะกำจัดข้าศึกได้ ฉะนั้นสิ่งนี้ที่จะต้องฝึกฝนเป็นอย่างมากก็คือสติ สติ ปัญญานั้นเพิ่มพูนไว้ เพิ่มพูนไว้ พอเกิดเรื่องสติไปเอาปัญญามาเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ นี้

เรียกว่า สัมปชัญญะ—รู้สึกตัวทั่วพร้อมเข้มแข็งเฉพาะ
กรณี เฉพาะกรณี เฉพาะเรื่อง

ถ้าหากว่ากำลังจิตมันอ่อนไปสู้อารมณ์ไม่ไหวก็ต้อง
ใช้สมาธิ สมาธิซึ่งมีกำลังมีน้ำหนัก ปัญญา ปัญญาเป็น
เพียงความคมถ้าไม่มีน้ำหนักมันไม่ตัดทรวง คุณไปลอง
คิดดู มันจะคมยิ่งกว่ามีดโกน คมยิ่งกว่ามีดโกน แต่ถ้า
มันไม่มีน้ำหนักที่จะกดลงไปมันไม่ตัด มันไม่ตัด มันคง
เป็นหมัน ต้องมีน้ำหนัก มีน้ำหนักคือสมาธิ ปัญญาจึงจะ
ใช้ความคมตัด จงมีสติเอามาใช้ทันเวลา ทันเวลา ถ้าไม่
ตรงเวลา ไม่ทันเวลาก็ไม่มีประโยชน์อะไร ศึกษาฝึกฝน
สติจะเป็นเครื่องมืออันพิเศษที่จะช่วยให้ชีวิตนี้มีธรรมะ
พื้นฐานอันถูกต้องอยู่เสมอ

ชีวิตนี้จะเป็นชีวิตชนิดที่มีธรรมะเป็นพื้นฐาน
สามารถควบคุมสังขารการปรุงแต่งด้วยอำนาจของสติ
เป็นชีวิตที่มีความสะอาดบริสุทธิ์ มีความสว่างไม่เืองเขลา
มีความสงบเยือกเย็น เยือกเย็นและยังเป็นประโยชน์แก่
ผู้อื่นอีกด้วย ขอให้ชีวิตนี้มันจบลงที่ความสงบเยือกเย็น
และเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยทั้งสองอย่าง เยือกเย็น

ส่วนตัวเองและเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น นี่คือนิยามชีวิตที่ดีที่มี
ธรรมะเป็นพื้นฐาน ไม่มีชีวิตเลื่อนลอยเป็นบวกเป็นลบ
เดี๋ยวดีใจ เดี่ยวเสียใจ เดี่ยวหัวเราะ เดี่ยวร้องไห้ อย่าไป
หลงกับมันนัก ไ้เรื่องหัวเราะ ไ้เรื่องดีใจ มันเรื่องบ้า
พอๆ กัน

ดีใจมันก็ยุ่ง เสียใจมันก็ยุ่ง อย่าทั้งสองอย่าง มันจะ
ปกตินั้นแหละจะสบาย จะเป็นสุข แล้วจะทำงานได้ดี
ทำหน้าที่ได้ดี ชีวิตต้องปกติ ชีวิตต้องปกติ ช่วยจำไว้ว่า
ปกติ ปกติ มันจึงจะอยู่เป็นสุข หรือจะทำหน้าที่การงาน
อะไรมันก็ทำได้ดี ทำได้ดี ถ้าชีวิตนี้มันวุ่นวายด้วยบวก
ด้วยลบเสียแล้วมันทำอะไรไม่ได้แม้แต่จะเอนาให้ดีก็ทำ
ไม่ได้ อย่าว่างานที่ประณีตละเอียดเลย ต้องมีชีวิตปกติ
ชีวิตปกติจะทำงานได้ดีทุกอย่าง ไม่มีความโง่มาเป็น
เครื่องหลอกลวงตัวเองให้เห็นแก่ตัว ให้เห็นแก่ตัว

**ธรรมะคือระบบปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ความรอดทั้ง
ทางกายและทางจิต**

เรื่องความเห็นแก่ตัวนี้มีเรื่องยาวมาก ต้องพูดกัน

เป็นเรื่องพิเศษ แต่เดี๋ยวนี้พูดเอาแต่รวบรัดว่าไม่หลงบวก ไม่หลงลบ ไม่ไปหลงอารมณ์บวก ไม่ไปหลงอารมณ์ลบ มันก็ไม่เกิดตัวบวก ไม่เกิดตัวลบ มันก็ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มีอะไรที่จะเห็นแก่ตัว ชีวิตนี้เมื่อมีความงัวม้นก็กัดตัวเอง กัดตัวเอง เลวกว่าหมา เลวกว่าหมา เพราะหมา มันยังไม่กัดตัวเอง ชีวิตนี้ถ้ามันมีธรรมะแล้วมันไม่กัดตัวเอง ไม่กัดตัวเอง ทำให้ตัวเองมีความเจริญอกงามก้าวหน้า พัฒนาไป พัฒนาไป จนกว่าจะถึงที่สุดจุดหมายปลายทาง

ขอให้เข้าใจคำว่าชีวิตที่มีธรรมะเป็นพื้นฐาน ธรรมะนั้นแหละเป็นพื้นฐานของชีวิต ชีวิตที่มีพื้นฐานคือชีวิตที่ต้องมีธรรมะ ธรรมะนั้นแหละเป็นพื้นฐานของสิ่งที่มีชีวิต ขอให้มึธรรมะให้ถูกต้อง ให้เพียงพอ ให้ครบถ้วน ให้ทันเวลา ช่วยจำบทนิยามสักบทหนึ่งไปแก้คำที่เข้าใจเขลาๆ ผิดๆ มาตั้งแต่เด็กๆ ในโรงเรียนเล็กๆ ว่า ธรรมะคืออะไร ธรรมะ ธรรมะคือระบบปฏิบัติ คือระบบปฏิบัติ เพราะมันต้องปฏิบัติเป็นระบบไม่ใช่ข้อเดียว และที่ถูกต้อง ที่ถูกต้อง ผิดไม่ได้ ผิดไม่ได้ มันก็เพื่อความรอด เพื่อความรอด

ถ้าถูกต้องมันต้องเป็นไปเพื่อความรอด และความรอดนี้
ต้องทั้งทางกายหรือทั้งทางจิตใจ ทั้งทางกายทั้งทางจิตใจ
แล้วก็ทุกขั้นตอนแห่งชีวิต ทุกชนิดแห่งชีวิต ทั้งเพื่อตัวเอง
และผู้อื่น เมื่อจะพูดให้ครบถ้วนมันก็ยืดยาวหน่อย

แต่พวกคุณเคยเรียนในโรงเรียนครูบอกว่า ธรรมะ
คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านี้มันเหมือนกับหลอก
ไม่ใช่เจตนาหลอกก็เหมือนหลอก ขอให้รู้ว่าในประเทศ
อินเดีย คำสอนของศาสดาองค์ไหนก็เรียกธรรมะเหมือน
กันหมดเลย ศาสดาองค์อื่นๆ ที่ไม่ใช่พระพุทธเจ้า เขาก็
เรียกคำสั่งสอนของเขาว่าธรรมะ ประชาชนก็เรียกว่าคำสั่งสอน
ของเขาว่าธรรมะ เพราะประชาชนจะเลือกธรรมะของ
ศาสดาองค์นี้ ศาสดาองค์นั้น **ธรรมะไม่ใช่คำสั่งสอนของ
ศาสดาองค์ไหนโดยเฉพาะเป็นคำกลางที่ใช้พูดกันอยู่**
ท่านชอบใจธรรมะของใคร เขาจะถามว่าท่านชอบใจ
ธรรมะของใคร ชอบใจธรรมะของพระสมณโคดมไหม
ชอบใจธรรมะของนิครนถนาฏบุตรไหม ชอบใจธรรมะ
ของมกขลิโคศกาล มันมีหลายศาสดา และธรรมะนั้น
ไม่ได้แปลว่าคำสั่งสอน แต่มันสอนเรื่องธรรมะ สอนเรื่อง
ธรรมะ

ตัวธรรมะแท้ๆ ช่วยฟังใหม่ตะกี้ก็บอกไปแล้วว่า ธรรมะคือระบบการปฏิบัติ ปฏิบัติเพียงสิ่งเดียวไม่ได้ ต้องปฏิบัติเป็นระบบ เป็น *System* เป็นระบบครบถ้วน ถูกต้อง แล้วก็การปฏิบัติที่ถูกต้อง ที่ถูกต้อง คำว่าถูกต้อง นั้นคือสำเร็จประโยชน์แก่ทุกฝ่าย อย่าไปถูกต้องตามวิชา *Philosophy, Logic* อะไรพวกนี้ บ้าๆ บอๆ ทั้งนั้นแหละ ยิ่ง *Philosophy* นั้นหาความถูกต้องไม่พบหรอก มันมี เหตุผลเรื่อยไป เอาถูกต้องตามหลักของพระศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ถูกต้อง ถูกต้อง คือไม่ทำให้เกิดทุกข์ ไม่ทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้ใด แต่ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝายนั่นคือความถูกต้อง ถูกต้อง เชื่อตนเอง รู้ได้ด้วยตนเองว่าความถูกต้องเป็นอย่างนี้

จะถูกต้องนั้น ถูกต้องแก่ความรอด รอด รอด ถ้าไม่รอดก็คือตาย หรือไม่ตายคือรอดทางกาย รอด ไม่ตายทางจิต รอดก็ไม่ใช่ทุกข์ ถ้าทางกายผิตพลาด มันก็ไม่รอด มันก็คือตาย ถ้าทางจิตไม่รอด ไม่ถูกต้องมัน ก็เป็นทุกข์ทรมาณยิ่งกว่าตกนรกไปเสียอีก มันจึงมีความ ถูกต้องทั้งทางกายและทางจิต ทีนี้ต้องทุกชั้นตอนแห่ง

ชีวิต มีธรรมะถูกต้องทุกขั้นตอนแห่งชีวิต นับตั้งแต่เป็นลูกเล็กๆ ทารกเพิ่งเกิดเติบโตขึ้นมา เป็นวัยรุ่น เป็นหนุ่มสาว เป็นพ่อบ้านแม่เรือน เป็นคนแก่คนเฒ่า ทุกขั้นตอนแห่งชีวิต ต้องรอด รอด รอด หรือรอดกันทั้งสองฝ่าย คือรอดทั้งเราและรอดทั้งเพื่อนมนุษย์ของเรา

รวบรัดอีกที่ว่า **ธรรมะคือระบบปฏิบัติที่ถูกต้องแก้ความรอดทั้งทางกายและทางจิตทุกขั้นตอนแห่งชีวิตทั้งเพื่อตัวเองและผู้อื่น** ธรรมะคืออย่างนี้ ครูในโรงเรียนบางที่จะนั่งอยู่ที่นี้แถวนี้ก็ได้ สอนเด็กๆ ว่า ธรรมะคือคำสอนของพระพุทธเจ้า ไปบอกไว้อย่างนั้นไม่ถูกละ ขอให้รู้ว่าธรรมะคือสิ่งที่จะช่วยให้รอด คือว่าหน้าที่หน้าที่ คือสิ่งที่จะช่วยให้รอด เรียกเป็นไทยว่า หน้าที่ เรียกเป็นบาลีว่า ธรรมะ เป็นสิ่งสูงสุดที่พระพุทธเจ้าท่านก็เคารพ

ธรรมะคือหน้าที่สูงสุดแม้พระพุทธเจ้าก็เคารพ

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้เสร็จลงไปในใหม่ๆ ทันใดนั้นท่านเกิดฉงนต่อไปนี้จะเคารพอะไร เป็นสัมมาสัมพุทธเจ้า

แล้วจะเคารพอะไร ท่านถามตัวเองอย่างนี้ ในที่สุดท่านตกลงว่า จะเคารพธรรมะ ธรรมะคือเคารพหน้าที่ เคารพหน้าที่ของพระพุทธเจ้า ท่านก็เลยเคารพหน้าที่เคารพหน้าที่ ทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้าให้ดีที่สุด อย่างที่ว่ามาแล้ว ตลอดวัน ตลอดคืน จนวินาทีสุดท้าย จะนิพพานอยู่หยกๆ นี้แล้วยังโปรดธรรมะแก่คนที่มาถาม

ไปอ่านพุทธประวัติดู จะปรินิพพานอยู่เดี๋ยวนี้ ยังมีคนภายนอกพุทธศาสนามาขอลถามธรรมะ พระสงฆ์ทั้งหลายก็ โอ้ โอ้บ้ำมารบกวเวลาอย่างนี้ ไป ไป ไป พระพุทธเจ้าท่านได้ยิน อย่าไล่มัน อย่าไล่มัน ไปบอกมันมา บอกมันเข้ามา ให้ถาม ให้ถาม ท่านตอบ ตอบ ตอบ จนปริพพาชกคนนั้นรู้ธรรมะ พอที่จะเป็นพระอรหันต์ ต่อมาอีกไม่กี่นาทีท่านก็นิพพาน ท่านทำงานทำหน้าที่หรือเคารพธรรมะจนวินาทีสุดท้าย

ขอให้เราเคารพธรรมะ เคารพหน้าที่ เคารพหน้าที่ เคารพธรรมะ ธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่คือพระเป็นเจ้าที่สูงที่สุดที่เราต้องเชื่อฟัง คือทำหน้าที่ให้ถูกต้องแล้วก็จะมี ความรอด ธรรมะคือหน้าที่สูงสุดจนพระพุทธเจ้าก็เคารพ

ที่นี่พวกเรามันโง่เคารพพระพุทธเจ้า แต่ไม่เคารพสิ่งที่
พระพุทธเจ้าท่านเคารพ มันเป็นเสียโดยมากอย่างนี้ ให้
เวลาสนใจกับธรรมะนิดเดียวแหละไปสนใจเรื่องกิเลส
ทั้งนั้นแหละ ๘๘ เปอร์เซ็นต์เวลาเอาไปสนใจกิเลส ๑
เปอร์เซ็นต์ก็ไม่ถึงมาสนใจธรรมะแล้วมันจะทันกันที่ไหน

ขอให้เคารพธรรมะสูงส่งยิ่งกว่าสิ่งใดเหมือน
พระพุทธเจ้า แล้วธรรมะจะช่วยเรา จะช่วยผู้อื่น จะช่วย
โลกทั้งโลก สนใจธรรมะเถอะ จะสามารถช่วยกันทั้งโลก
จะบวชก็ตาม จะไม่บวชก็ตาม มันมีปัญหาอย่างเดียวกัน
คือต้องดับทุกข์ ต้องดับทุกข์ ความทุกข์ของฆราวาสก็
คืออย่างนั้น ความทุกข์ของนักบวชก็คืออย่างนั้น ความ
ทุกข์ของฝรั่งก็อย่างนั้น ความทุกข์ของแขก ของจีน ของ
แขกดำก็อย่างนั้น ความทุกข์ของคนไทยก็อย่างนั้น ความ
ทุกข์ของชาวอินเดียนก็เป็นอย่างนั้นมันเหมือนกัน

ศึกษาธรรมะที่เป็นความถูกต้องสากลแล้วก็แก้
ปัญหาทั้งหลายได้ ดำรงชีวิตอยู่ในความถูกต้อง คงที่อยู่
ในความถูกต้อง นั่นแหละคือชีวิตพื้นฐาน มีธรรมะ
พื้นฐานให้แก่ชีวิต ชีวิตก็เป็นธรรมะ มีธรรมะพื้นฐานไม่มี
ปัญหาใดๆ

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคนทั้งฆราวาสและบรรพชิต
นี้จงมีชีวิตที่มีธรรมะเป็นพื้นฐาน ตัวธรรมะนั้นเป็นชีวิต
หรือเป็นคู่ของชีวิต ธรรมะออกไปก็คือตาย ตายทางกาย
ตายทางจิตทางวิญญาณก็คือตาย ขอจงมีธรรมะเป็น
พื้นฐานของชีวิต มีชีวิตชนิดที่มีธรรมะเป็นพื้นฐานแล้วก็
จะไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา
เป็นแน่นอน คือได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ
เพราะการปรับปรุงชีวิตในลักษณะอย่างนี้

หวังว่าท่านทั้งหลายจะได้นำไปคตินึกพิจารณาดูให้
ดี ไม่ต้องเชื่ออาตมา ไม่ต้องเชื่ออาตมา เชื่อเหตุผลที่มัน
มีอยู่ในตัวมันเอง ในคำพูดในคำสอนนั้น มันมีเหตุผลอยู่
ในตัวมันเอง มองให้เห็นจับให้ได้แล้วก็เชื่ออันนั้น ไม่ต้อง
เชื่อผู้อื่น ไม่ต้องเชื่อแม้แต่ครูบาอาจารย์

พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้ ไม่ต้องเชื่อว่าผู้นี้เป็น
ครูของเรา ก็ไม่ต้องเชื่อ แต่ขอให้เอาคำที่เขาพูดนั้นมาดู
ให้เห็น เหตุผลที่มันมีอยู่ในคำพูดและก็เชื่อสิ่งนั้น ไม่เชื่อ
พระไตรปิฎก ไม่เชื่อทุกอย่าง ๑๐ ประการอย่างที่กล่าว
ไว้ในกาลามสูตร แต่แล้วมันก็เชื่อธรรมะ คือเหตุผลที่

มันแสดงอยู่ในคำพูด คำพูดของใครก็มีเค้าเงื่อนเหตุผล
แสดงอยู่ที่นั่น ใคร่ครวญดูให้ดี เพราะถ้ามันจะดับทุกข์ได้
ก็ลองดู พอมันดับทุกข์ได้จริงก็เชื่อหมดเลย เชื่อหมดเลย
มีธรรมะเป็นพื้นฐานแห่งชีวิตก็เป็นชีวิตชนิดที่มีพื้นฐาน

ขอให้ทุกๆ ท่าน ประสบความสำเร็จ ในการมีชีวิต
ชนิดนี้ด้วยกันทุกๆ คน ตลอดทุกทีพาราตริกกาลเทอญ.

ขอยุติการบรรยาย.

“พื้นฐานที่ถูกต้องของชีวิตนั้น
คือความมีจิตชนิดที่ไม่เป็นบวก
ไม่เป็นลพ ไปตามสิ่งที่เข้ามาประู
แต่่งให้เป็นบวกและเป็นลพ”

ใบสมัครสมาชิกธรรมะใกล้มือ

BA

วันที่สมัคร

ชื่อ-นามสกุล

ที่อยู่สำหรับจัดส่ง ชื่อหมู่บ้าน/อาคาร

เลขที่ หมู่ ซอย ถนน

ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ มือถือ

Email

สมัครใหม่ ๑ ปี (๑๒ เล่ม) ๑๘๐ บาท

๒ ปี (๒๔ เล่ม) ๓๖๐ บาท

ต่ออายุสมาชิก ๑ ปี (๑๒ เล่ม) ๑๘๐ บาท

๒ ปี (๒๔ เล่ม) ๓๖๐ บาท

เปลี่ยนที่อยู่

เริ่มตั้งแต่ เดือน..... ปี.....

ถึง เดือน..... ปี.....

โอนเงินสมทบการผลิตมาที่

ชื่อบัญชี มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

บัญชี ออมทรัพย์ เลขที่ ๑๑๑-๒-๙๖๒๙๕-๘

ธนาคาร ไทยพาณิชย์ สาขา สำนักวิจัยอิน

จากนั้นส่งหลักฐานใบโอนและใบสมัครสมาชิก โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

๑. ทางไปรษณีย์ ส่งที่

ฝ่ายผลิตหนังสือและสื่อธรรม (ธรรมะใกล้มือ)

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิตยมิตรไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

๒. ทางโทรสาร : ๐-๒๙๓๖-๒๖๘๘

๓. อีเมล : bookclub@bia.or.th

หมายเหตุ

๑. สมาชิกเก่าที่ต้องการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในการจัดส่งหนังสือ กรุณากรอกใบแบบฟอร์มใบสมัครสมาชิก แล้วส่งกลับมาตามที่อยู่ด้านบน
๒. หากท่านต้องการต่ออายุสมาชิกหนังสือธรรมะใกล้มือ กรุณาโอนเงินสมทบการผลิต ตามรายละเอียดด้านบน

